

**Олександр Врублевський
Володимир Артеменко**

ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА: ВІД МОДЕЛЮВАННЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ

**Інформаційні матеріали для
Волинської області**

**ІКЦ «Леста»
Київ
2006**

Видання здійснене за підтримки фонду Євразія

Погляди викладені тут належать авторам цієї роботи і не обов'язково відображають офіційну точку зору фонду Євразія.

Ця інформація та розробки є вільними для копіювання, перевидання та поширення по всій території України, усіма способами, якщо вона здійснюється безоплатно для кінцевого споживача та якщо при такому копіюванні, перевиданні та поширенні є обов'язкове посилання на автора та суб'єкта майнового права на цю інформацію та розробки

В83 Врублевський О. С., Артеменко В. П.

Територіальна реформа: від моделювання до реалізації. Інформаційні матеріали для Волинської області. / -К.: ІКЦ „Леста”, 2006. – 56 с.

ISBN 966-7672-46-8

Це видання містить результати проектних робіт у Волинській області, що здійснювалися в межах проекту „Територіальна реформа: з людьми і для людей”. Розраховане на широке коло читачів – голів рад усіх рівнів, посадових осіб виконавчої влади, громадських організацій та усіх тих, хто цікавиться питаннями реформування адміністративно-територіального устрою України.

ББК 67.9 (4УКР-4ВОЛ) 300.4

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО.

ISBN 966-7672-46-8

© Інститут громадянського суспільства,
2006.

ВСТУП

Адміністративно-територіальна реформа являє собою зміну на законодавчій основі системи поділу держави на територіальні утворення, відповідно до яких здійснюється організація та функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування.

Неодноразові зміни адміністративно-територіального устрою за часів радянської доби переконують, що поділ держави має здійснюватися не для вирішення ситуативних проблем, а на певних перспективних принципах, дотримання яких, врешті-решт, повинно сприяти поліпшенню стандартів життя, розвитку місцевого самоврядування, наближувати надання різного роду послуг населенню тощо. Серед таких принципів можна відзначити: повсюдність, пропорційність, компактність, доступність, спадкоємність, саморегулювання, взаємодоповнюваність, гнучкість, адаптивність та низку інших.

Існуючий адміністративно-територіальний устрій України являє собою складну неупорядковану чотириступеневу ієрархічну структуру. Кожна адміністративно-територіальна одиниця наділена державою відповідними повноваженнями у сфері державного управління, а також виконує певні самоврядні функції.

У цій системі є чимало неточностей і суперечностей. Так, одні й ті ж адміністративно-територіальні одиниці: міста районного значення, селищні та сільські ради можуть належати як до третього, так і до четвертого рівня ієрархії. Відсутність в адміністративно-територіальному устрої України найнижчого базового рівня та різноманіття адміністративно-територіальних одиниць третього та четвертого рівнів: міста районного значення, селищні, сільські ради, ускладнюють адміністративно-територіальну схему по горизонталі. Особливої актуальності ця проблема набуває для специфічних міських адміністративно-територіальних утворень, на території яких діють кілька інших адміністративно-територіальних одиниць, але які не складають єдиної територіальної громади. Сьогодні в Україні на території 64 міст обласного значення функціонують 202 інші адміністративно-територіальні одиниці, в яких діють органи місцевого самоврядування.

Існує чимало суперечностей й щодо визначення адміністративно-територіальних одиниць. Так, відповідно до статті 133 Конституції України систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села. Якщо порівняти з нормами Конституції існуючу схему адміністративно-територіального устрою, то можна виявити низку протиріч, зокрема: поза переліком адміністративно-територіальних одиниць в нормах Конституції опинились міські, сільські та селищні ради; перелік адміністративно-територіальних одиниць включає адміністративно-територіальні одиниці, як області та райони, так і міста, селища та села, які по суті є населеними пунктами. Це спричинило певну плутанину в поняттях „адміністративно-територіальна одиниця” та „населений пункт”; відсутність базового рівня адміністративно-територіальних одиниць – сільських та селищних рад неминує приводить до порушення принципу повсюдності територій, що має наслідком неналежність значних територій, які знаходяться поза межами сіл та селищ ні до якої адміністративно-територіальної одиниці.

Не розкриваючи зміст усіх недоліків наявного в Україні адміністративно-територіального устрою, виділимо його характерні проблеми. Зокрема, такими проблемами є: надмірна подрібненість, яка гальмує вирішення програмних завдань соціально-економічного розвитку країни; існування непередбачених Конституцією України адміністративно-територіальних одиниць – селища міського типу; існування специфічних адміністративно-територіальних утворень, на території яких розташовані декілька самостійних адміністративно-територіальних одиниць, але жителі яких не складають єдиної територіальної громади; недосконала класифікація міст за адміністративною ознакою; недостатнє забезпечення фінансово-економічної та соціальної самодостатності адміністративно-територіальних одиниць, насамперед сіл; дезінтеграція адміністративно-територіальних одиниць; існування населених пунктів, територія яких відірвана від основної (титульної) території адміністративно-територіальної одиниці (так звані анклав); невизначеність чітких меж адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів.

Реформування адміністративно-територіального устрою України має відбуватися на основі обережного ставлення до проектів кожних змін адміністративних меж. Вважаємо, що розробка відповідних проектів, з огляду на різнобічні точки зору з цього питання, мають враховувати:

- історію змін адміністративно-територіального устрою за тривалий період, стійкість конкретних ділянок сучасних адміністративних кордонів;
- прагнення певних територій до головних центрів адміністративно-територіальної одиниці, яка ніколи не міняла свою адміністративну належність;
- природно-історичні основи адміністративного районування;
- поділ країни на військові округи, залізниці тощо, сукупність яких відображає реальний господарчий, транспортний та соціальний поділ територій;
- існуючі та інтегровані схеми економічного, соціального та інші види районування;
- ареали тяжіння основних міст (наприклад, трудові та інші зв'язки населення);
- територіальні, культурно-географічні та інші розбіжності в умовах та рівні життя, бар'єрність існуючих адміністративних меж тощо.

До вашої уваги пропонуються інформаційні матеріали, що відображають результати дослідницьких робіт у Великобагачанському, Миргородському, Решетилівському та Шишацькому районах (далі – "пілотні" райони) в межах проекту "Територіальна реформа: з людьми і для людей", реалізацію якого було здійснено Інститутом громадянського суспільства спільно з Українським освітнім центром реформ за фінансової підтримки Фонду Євразія.

В ході реалізації вищевказаного проекту за сприяння керівництва Волинської обласної державної адміністрації та відповідних адміністрацій на місцях, Центру муніципальних реформ "Луцьк-1432" (м. Луцьк) із залученням місцевих експертів було вивчено історію розвитку адміністративно-територіального устрою області, здійснено "паспортизацію" усіх "пілотних районів", яка дозволила з'ясувати сучасний стан інфраструктури досліджуваних територій. В адміністративному центрі кожного "пілотного" району було організовано і проведено аналітичні круглі столи-семінари, в ході яких його учасникам (головам сільських, селищних рад, представникам районної влади, громадських організацій, засобів масової інформації) були презентовані результати проектних робіт, засади та етапи реформування територій в Україні, а також з'ясовувалися в ході діалогу між командою експертів та учасниками семінарів їх бачення можливих способів та термінів реформування адміністративно-територіального устрою конкретного району. Проведення усіх публічних заходів супроводжувалося соціологічними опитуваннями його учасників з питань, що стосуються адміністративно-територіальної реформи.

На основі зібраної інформації експерти підготували аналітичні матеріали, що містять відомості про сучасний стан адміністративно-територіального устрою "пілотних районів" та можливі перспективи їх розвитку як в контексті законопроектів щодо реформування територій України, так і інших обґрунтованих параметрів (далі – моделі). Запропоновані експертами моделі реформування були оприлюднені на підсумковому круглому столі-семінарі, який відбувся в м. Луцьку 02 листопада 2006 року в приміщенні Волинської облдержадміністрації. В його роботі прийняли участь представники районної та обласної влади, громадських організацій, засобів масової інформації, особи, які раніше вже брали участь в районних публічних заходах в межах цього проекту.

Команда проекту сподівається, що вироблення запропонованих у цьому виданні, а також й інших альтернативних моделей реформування адміністративно-територіального устрою як "пілотних", так і решти районів області, сприятиме підготовці в недалекому майбутньому якісно нового та більш збалансованого проекту Закону України "Про територіальний устрій України.

*З повагою,
команда проекту*

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ВОЛИНИ

Жук Оксана Миколаївна,
кандидат історичних наук, доцент

Система адміністративно-територіального устрою (далі – АТУ) області є основою для формування територіальної організації її політичної системи. Саме тому дослідження формування просторової організації влади і динаміки адміністративних утворень на території Волинської області є актуальним на сучасному етапі. Такий підхід сприяє покращенню розуміння генезису територіально-політичних систем.

Протягом більш ніж тисячолітньої історії, Волинь перебувала у складі різних державних утворень. Цим зумовлений той факт, що адміністративні кордони Волинської землі зазнавали постійних змін, то розширюючи, то звужуючи географічне поняття «Волинь». Взаємозв'язаний аналіз просторових та функціональних змін у системі АТУ Волинської області, змін політичної сутності дає змогу виділити такі етапи його розвитку з характерними особливостями.

Київська Русь

У кінці X ст. на території Волині виникло Володимир-Волинське князівство у складі Київської держави [1]. Ця подія була тісно пов'язана з прийняттям християнства на Київській Русі і заснуванням князем Володимиром Великим міста Володимир-Волинського. Український історик І. Крип'якевич у свій час так окреслював кордони цього князівства до середини XII ст.: "північна межа Волині проходила приблизно притокою Бугу Володавкою і Верхньою Прип'яттю. Крайніми північними поселеннями Волині на захід від Бугу були Верещин, Столп'є, Угровськ, на схід – Камінь-Каширський" [9].

У другій половині XII ст. до складу Волині увійшли Берестейщина і Підляшшя (тепер, відповідно, у складі Білорусі й Польщі). З того часу східна межа Волинського князівства проходила через міста Камінь-Каширський, Чорторийськ, Дорогобуж та Ізяслав.

Розподіл князівств на адміністративні одиниці не був чітким. Літописи згадують про волості та погости. Очевидно, територіально-політичними одиницями в Київській Русі були землі, волості, адміністративні округи, на формування яких вирішальний вплив мала військова десятинна система. Волость мала значення окремої провінції, яка разом із своїми передмістями знаходилась в управлінні своєї місцевої влади. Волость, являючи собою складову частину цілого князівства, у свою чергу поділялася на сотні [7].

Чітко оформлених органів управління в Київській Русі не було. Довгий час існувала десятинна система (тисяцькі, соцькі, десятники), яка збереглася від військової демократії. Тисяцькі, соцькі, десятники спочатку виконували тільки військові функції, а пізніше очолили відповідні територіально-адміністративні округи. Функції центральних і місцевих адміністрацій не були чітко розмежовані. Міське управління в містах здійснювалося князем через посадників, які були його представниками. Адміністративні і судові обов'язки на місцях виконували спеціальні князівські урядники – тиуни, вірники та мечники [3].

Органом центрального уряду на місцях був посадник. Посадники призначалися князем у різні адміністративні центри. Посадник був правителем окремої провінції. Так, у місті Володимирі своїм посадником Святополк призначив Василя. У внутрішнє управління провінції вони не мали змоги суттєво втрутитись, бо кожна громада, будучи автономною одиницею, користувалася самоуправою, обираючи для управління і суду свої окремі органи влади: соцьких, десятинних і т.д. [9].

Уряд тисяцького, який виступав у ролі заступника самого князя, був у центрі землі – Володимирі. На його уряді відбивається поділ території з її населенням на окремі десятинні округи. Ціла земля являла собою тисячу. Міста і провінції поділялись на сотні і десятки. Поділ території на десятинні округи являв собою військово-адміністративну організацію землі. Від цієї організації землі й поділу населення на тисячі, сотні й десятки ведуть своє походження уряди

тисяцького, соцьких і десятників. Упродовж часу на уряді тисяцького визначаються принципи центрального і місцевого управління.

Функціями соцького було забезпечення у цій адміністративно-територіальній одиниці ладу і порядку, тобто поліцейних функцій. Ті самі функції виконували десятники [7].

Органом самоврядування була сільська територіальна громада.

Протягом XII ст. волості перетворювалися на удільні князівства. Таким чином у 1150-х роках Волинська земля поділилася на дві частини – Володимирське і Луцьке удільні князівства. Однак вже в 1170-х роках вони розпалися на ще менші князівські уділи: від Володимирського відділилися Белзьке і Червенське, а від Луцького – Дорогобужьке і Пересопницьке [1].

У 1199 р. волинський князь Роман Мстиславич заснував Галицько-Волинську державу, до складу якої увійшла Волинь.

Галицько-Волинське князівство.

Політичні, економічні та культурні зв'язки, які існували між Галицьким і Волинським князівствами і посилювались їх географічним положенням, сприятливими політичними обставинами, також виступили позитивними чинниками у створенні єдиної Галицько-Волинської держави.

Державний устрій і територіальна організація влади ґрунтувалася на тих самих принципах, що і в Київській Русі. Територія Галицько-Волинської держави поділялася на воєводства на чолі з воєводами, а ті, в свою чергу, на волості, які раніше були окремими князівствами. Управління волостями князь доручав крупним боярам – волостеям. Важливу роль на Волині продовжували відігравати давні центри волостей – Володимир, Белз, Луцьк, Любачів, Червен та Бужськ [1].

В Галицько-Волинській землі раніше, ніж в інших землях Русі, склалася розвинута система центрального і місцевого управління. Тут швидко проходив процес формування дворянських чинів. Літописи зберегли відомості про чини двірського, канцлера і стольника.

Після будівництва Данилом Галицьким в середині XIII ст. міста Холм і перенесення туди своєї столиці, Холмщина відокремилася в окрему землю (перед тим це була західна частина Волині – так звана Забужька земля або просто Забужжя).

Землі складалися з міст і передмість з територіями, що тяжіли до них. Міста були центрами, де зосереджувалося політичне, економічне і культурне життя. До міст тяжіли передмістя, які, в свою чергу, були місцевими центрами для земель з прилеглими до них селами і присілками. Містами управляли тисяцькі і посадники, яких призначав князь. В їхніх руках зосереджувалася адміністративна, військова і судова влада. Вони мали право збирати з населення данину і різноманітні податки, що складали частину князівських доходів.

Наприкінці XIII ст. у Галицько-Волинському князівстві нараховувалося понад 80 міст. У суспільній ієрархії міста займали різні шаблі, наприклад, Володимир – столиця Волинської землі, Луцьк, Белз, Дорогобуж – центри уділів, Камінь, Любомль – провінційні міста [6].

Формування адміністративно-територіальних одиниць в Києво-Руський період стало результатом природного розвитку етнополітичних і соціально-економічних процесів. Зовнішні чинники істотно не впливали на цей процес. Назви земель давньоукраїнського періоду як особливих соціально-політичних спільностей дійшли до наших днів, що свідчить про їх міцну етнічну і соціально-економічну основу.

Литовське панування.

У зв'язку із ліквідацією Галицько-Волинської держави Волинська земля в середині XIV ст. потрапила під владу Литви на правах окремого князівства. Тоді ж литовський князь Любарт переніс столицю Волині з Володимира в Луцьк. З втратою незалежності уповільнився і процес формування територіально-суспільних структур. Економічна політика і культурна сфера починають зазнавати негативних іноземних впливів.

Певний час руські князівства (землі) у складі Литви зберігали свою автономію. На той час Литва ще не мала достатньо підготовленого державного апарату для здійснення функцій управління приєднаними князівствами. Тому на початку литовського панування на Волині функціонували органи місцевого самоврядування, які склалися ще за часів удільного князівства. На території збереглися три уділи – Луцький, Володимирський і Кременецький [11]. Зберігалась і

територіальна цілісність Волинської землі, а також поділ на волості і округи. Удільним центром у різні моменти литовського періоду історії були Луцьк і Володимир.

Однак у 1377 р. під час польсько-литовської війни західні волинські землі (Холм, Белз) відійшли до Польщі. А з початку XV ст. за князювання Вітовта (1392-1430 рр.) у Великому князівстві Литовському розгорнулась активна діяльність, спрямована на ліквідацію автономії українських земель. Через це Волинь, втративши статус князівства, стала провінцією Литовської держави.

Щоправда, на короткий час (1440-1452 рр.) Волинське князівство було відновлене князем Свидригайлом. Однак після смерті останнього було остаточно ліквідовано Волинське удільне князівство (1452 р.). Волинь була поділена на три староства: Володимирське, Кременецьке і Луцьке. Перше місце серед великокнязівських урядників на Волині належало старості луцькому (воєводі). Протягом XV – першої половини XVI ст. староства мали характер давньоруських намісництв і тиунств. Судові тяжби феодальної верхівки розглядалися на сеймах Волинської землі.

Місцева адміністрація з'явилась після ліквідації удільних князів, яких замінили у великих волостях намісники – старости. У більших містах призначались воєводи, в менших – державці.

В контексті адміністративно-політичної реформи, ухваленої Віденським сеймом 1565-66 рр., що спрямовувалася на швидке здійснення намірів правлячих кіл Польщі і їх союзників, мало бути максимальне наближення політичного, у т. ч. й адміністративного устрою князівства Литовського до польських стандартів. Тому вищеназвані староства на Волині були об'єднані у Волинське воєводство з центром у Луцьку. Воно поділялось на повіти (специфічні адміністративно-територіальні системи, що об'єднували кілька волостей) та волості, що не підлягали повітовій адміністрації, а управлялися старостами-самодержавцями [11]. У той час з'явилась посада каштеляна луцького (каштелянією називали центральний повіт воєводства, на території якого знаходився адміністративний центр). Каштелян виступав як помічник воєводи.

У селах довгий час існували самоуправлінські громади – волості, сотні, сороки, десятки, очолювані виборними старшинами, сотниками, сорочинками та десятниками.

Польський період

Після укладення у 1569 р. Люблінської унії Волинське воєводство потрапило під владу шляхетської Польщі. Воно було утворене на території однойменної адміністративної одиниці литовського князівства. Територія сучасної Волинської області входила туди без її північно-західних і північних частин. До цього часу до Волині належали Ратнівська і Любомльська землі. З них Ратнівська земля з часом перетворилась в одноіменне староство Холмського повіту [7].

Для Речі Посполитої стає характерним розвиток міського самоврядування. Цей процес був пов'язаний, перш за все, з розвитком ремесел та був закріплений магдебурзьким правом, згідно із яким місто формувало свій уряд і суд. Але на відміну від західних країн, у містах польської корони було встановлено інститут війтівства. Тому міста Волині підпорядковувалися владі місцевих старост або великих магнатів.

Передумови для переведення усіх великих міст на магдебурзьке право виникли ще в роки незалежності Галицько-Волинського князівства. Так, Володимир отримав магдебурзьке право в 1339 р., Ярослав – у 1375 р., Перемишль – у 1389 р., а Луцьк – у 1432 р. [8].

Воєводство складалося з повітів (Володимирського, Луцького, Кременецького) з центрами в містах. Найнижчою адміністративною одиницею були сільські громади (гміни). Гміну очолював солтис [7].

Система АТУ в Речі Посполитій забезпечувала панівне становище магнатів і шляхти. У воєводстві не існувало постійних ні одноосібних, ні колегіальних органів місцевого управління. Адміністративні функції з управління краєм покладалися на сеймики, на які періодично збиралися магнати і шляхта воєводства. Фактично вся повнота влади на сеймиках належала великим магнатам, яким підпорядковувалася дрібна шляхта.

Часткові зміни відбулися в номенклатурі і старостинського управління: зникли посади підстарост і з'явилися коменданти і адміністратори, яких ще називали губернаторами. Згодом функції цих посад розмежувалися більш чітко [17].

Особливістю адміністративного устрою були так звані юридики – окремі території міст, які королівськими привілеями надавалися магнатам, шляхті чи духовенству або купувалися ними [11]. Населення цих частин міста не підпорядковувалося загальноміському управлінню.

Російський період

Схема адміністративно-територіального устрою, що склалася у Речі Посполитій наприкінці XVI ст., залишалася без істотних змін до кінця XVII ст., тобто, до втрати нею державної незалежності. Вже при першому поділі Польщі у 1772 р. до Австрії відійшла південна частина Кременецького повіту з містом Збараж. У 1793 р. за другим поділом Польщі до Російської імперії відійшла східна частина Волинського воєводства, яка разом з північною частиною Київського воєводства утворила Ізяславське намісництво. Адміністративним центром було м. Ізяслав (сучасна Хмельницька область). У 1795 р. під час третього поділу Польщі до Росії відійшла Західна Волинь. До Ізяславського намісництва було приєднано основну частину Волині, а саме намісництво перейменували у Волинське. Його адміністративний центр було перенесено з Ізяслава у Новоград-Волинський (перед тим Звягель, тепер у Житомирській області), хоча головні управлінські установи були розміщені в Житомирі. Волинське намісництво складалося з 13 повітів.

Невдовзі відбулися нові зміни в АТУ Волині. Згідно з царським указом «О новом разделении государства на губернии» (грудень 1796 р.) було утворено Волинську губернію, яка поділялася на повіти. Адміністративним її центром залишився Новоград-Волинський, а з 1804 р. став Житомир. До губернії також входили раніше належні Волинському воєводству з півночі і північного заходу землі Пінського повіту, і до Бугу зі сходу Белзького воєводства і Холмської землі [11]. Нині вони є частиною Волинської області.

Внаслідок реформ 60-70-х рр. XIX ст. відбулись зміни в системі управління. Головним їх результатом було введення органів місцевого самоврядування. В містах створюються органи міського самоврядування – міські думи і міські управи. З 1889 р. для Волинської губернії характерною була така структура управлінського апарату: адміністрація губернська – повітова – дільнична і волосна – сільська. Органами сільського управління був сільський схід і обраний ним сільський староста. Компетенція сільського сходу була обмеженою. Органи волосного управління складались із волосного сходу, волосного старшини і волосного селянського суду.

Волинська губернія поділялася на повіти, кількість і територіальні межі яких протягом XIX ст. часто змінювалися. На початку XX ст. Волинська губернія поділялася на 12 повітів: Житомирський (1018 населених пунктів), Володимир-Волинський (860), Дубенський (662), Ізяславський (412), Ковельський (502), Кременецький (482), Луцький (880), Новоград-Волинський (932), Овруцький (666), Острозький (379), Рівненський (924) та Старокостянтинівський (235). На території губернії було всього 9829 населених пунктів, в т.ч. 13 міст і 134 містечка.

Повіти поділялись на волості (наприклад, Володимир-Волинський повіт містив 22 волості, Луцький – 16).

Відповідно до змін в АТУ з'явилися нові судово-адміністративні установи. До них належали губернське (намісницьке) управління, казенна палата на чолі з віце-губернатором, приказ громадської опіки. Місцеву владу в повітах представляли капітан-справник, повітовий нижній земський суд і нижня розправа [17].

Під час Першої світової війни західна частина Волинської губернії (приблизно по лінії Ковель-Луцьк) була окупована австро-німецькими військами [11].

Період національно-демократичної революції 1917-1921 рр.

В часи існування **Центральної Ради** Тимчасовий уряд погодився визнати автономний статус України в межах п'яти губерній, у т. ч. й Волинської. Після проголошення III Універсалу Волинь увійшла до складу УНР. Важливим актом нової влади був закон про територіально-адміністративний поділ УНР, прийнятий 2 березня 1918 р. Встановився новий поділ державної території УНР на землі, які за площею мали бути чимось середнім між повітом і губернією. Волинь як земля виділялася з центром Луцьк. Вона поділялася на волості, що складались з громад. Проте через політичну нестабільність новий устрій не був упроваджений у життя.

В часи **Української держави гетьмана П. Скоропадського** АТУ Волині не зазнав формальних змін. Було скасовано закон Центральної Ради про АТУ. Для впорядкування місцевої адміністрації уряд повернувся до старої схеми АТУ. Посади губернаторів і справників замінили відповідно на посади губернських і повітових старост [3].

З утворенням **УНР часів Директорії** особливого значення набула проблема українсько-польського кордону. Навесні 1919 р. Володимир-Волинський, Ковельський і Луцький повіти були окуповані польськими військами. Підписані в квітні 1920 р. у Варшаві конвенції передбачали, що в обмін на військову допомогу і визнання УНР, до складу Польщі увійде 5 повітів Волині по річках Збруч і Горинь [2]. Однак вже в серпні 1920 р. Західну Волинь окупували більшовики. Згідно з Ризьким мирним договором (березень 1921 р.) західноукраїнські землі, у т.ч. й Волинь, відійшли до Польщі.

Польський період (1921-1939 рр.)

Поразка української національно-демократичної революції на західноукраїнських землях призвела до їх окупації Польською державою. Згідно із розпорядженням генерального комісара «східних земель» в Польщі було утворено управління повітів Волині з тимчасовим адміністративним центром у м. Ковелі. У вересні 1919 р. на основі управління повітів було утворено Волинський адміністративний округ, в який увійшли Володимирський, Ковельський, Луцький, Дубенський, Ровенський, Кременецький, Острозький, Заславський і Зв'ягельський повіти. Очолював окружний комісаріат комісар (а з жовтня 1919 р. – начальник округу), наділений законодавчою і виконавчою владою. В січні 1920 р. на базі Волинського округу було утворено цивільне управління земель Волинських і фронту Подільського. В лютому 1921 р. внаслідок утворення Волинського воєводства з центром у Луцьку, цивільне управління було ліквідовано.

Політичний курс польської держави був спрямований на цілковиту уніфікацію українських земель з польським середовищем. Одним з основних проявів такої політики була відповідна організація територіального поділу і функціонування місцевих органів влади. Повернувшись до старої польської адміністративної системи, влада, зберігаючи майже без змін поділ на повіти за попередньою схемою, знову запроваджує територіально-адміністративні одиниці – воєводства. Волинське воєводство містило з 1921 року 10 повітів, а з 1931 р. – 11, у т.ч. Володимирський, Ковельський, Любомльський, Луцький та Горохівський на території сучасної Волині. Волинські повіти успадкували без значних змін територію порівняно великих «уїздів» Російської імперії. За межами Волині в той час опинився Каширський повіт (теперішні Камінь-Каширський і Любешівський райони Волинської області), що входив до складу Поліського воєводства (сучасна Білорусь). Повіти, у свою чергу, поділялися на гміни, кожна з яких включала в себе кілька містечок і сіл [17]. У 1923 р. Горохівський повіт включав 1 місто і 6 гмін (населення – 77706 осіб), Ковельський – 3 міста і 15 гмін (169708 осіб), Любомльський – 1 місто і 7 гмін (56264 жителів), Луцький – 5 міст і 10 гмін (195931 житель) та Володимирський – 3 міста і 7 гмін (101412 жителів).

З 1931 р. Волинське воєводство нараховувало 22 міські і 103 сільські гміни, які, в свою чергу, поділялись на 20737 громад. Крім цього, Луцьк, Ковель і Рівне були так званими «виділеними» містами, тобто містами з особливим статусом.

Вищим органом державного управління на території воєводства було воєводське управління, в повітах – повітові староства. В компетенцію управління входило: нагляд за політичним та економічним життям воєводства, організація боротьби з революційно-визвольним рухом трудящих. Управління складалось з відділів: загальний, громадської безпеки, адміністративний, самоврядування, військовий, охорони здоров'я, землеробства та ветеринарії, праці і громадської опіки, комунікаційно-будівельний та дирекція громадських робіт. Повітові староства з 1921 р. підпорядковувалися воєводському управлінню, очолювались старостами, яких призначав міністр внутрішніх справ. Циркуляром Волинського воєводи від 30 квітня 1930 р. було введено «Організаційний статут староств», відповідно до якого створювалися реферати: загальний, безпеки, адміністративний, військовий, карний, промислово-водний, громадського здоров'я, ветеринарний, охорони лісів та відбудови.

На основі розпорядження генерального комісара східних земель від 14 серпня 1919 р. було утворено магістрат м. Луцька, який в 1934 р. було перейменовано на міське управління. В

його компетенцію входило складання бюджету, стягнення податків з населення, нагляд за санітарним станом і благоустроєм міста, будівництво шкіл і лікарень. Складався з відділів: загального, фінансового, громадського, технічного і адміністративного. Відділи в свою чергу поділялись на підвідділи, які керували окремими ділянками управління містом.

Радянський період.

Такий поділ протримався до 1939 р., тобто до включення західних земель України до складу СРСР. Приєднані галицькі й волинські землі швидко були інтегровані в радянську політичну систему. Разом з соціально-економічними і політичними відбулись й територіально-адміністративні перетворення. 13-15 листопада 1939 р. у Києві на третій сесії Верховної Ради УРСР було прийнято рішення про включення Західної України до складу УРСР. На її території утворилось 6 областей, у т.ч. Волинська з відповідним порайонним поділом [3]. Її було утворено з п'яти повітів Волинського (Володимирський, Горохівський, Луцький, Ковельський, Любомльський) і одного повіту Поліського (Каширський) воєводств. Обласним центром стало місто Луцьк, населення якого на той час становило 39 тис. чоловік [1]. Площа території становила 19,9 тис. кв. км, що трохи менше сучасної (20, 15 тис. кв. км). Конфігурація, площа і межі області зазнавали певних змін після Другої світової війни, особливо в її західній і північній частині.

У січні 1940 р. було обґрунтовано новий адміністративно-територіальний устрій Волинської області, внаслідок чого утворилося 30 адміністративних районів (Берестечківський, Вербський, Володимир-Волинський, Долобський, Головнянський, Горохівський, Заболоттівський, Камінь-Каширський, Ковельський, Ківерцівський, Колківський, Локачинський, Любешівський, Луцький, Любомльський, Маневецький, Мацеївський, Олицький, Озютичівський, Піддубцівський, Порицький, Ратнівський, Рожищенський, Седлищівський, Сенкевичівський, Торчинський, Турійський, Устилузький, Уманський, Шацький), 8 міських, 16 селищних, 859 сільських Рад (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Зміни в адміністративно-територіальному устрої Волинської області (1940-1996 рр.)

Роки	Кількість адміністративних районів	Кількість Рад			Кількість поселень		
		міських	селищних	сільських	міст	Селищ міського типу	сільських поселень
1940	30	8	16	859	8	16	---
1946	30	8	15	---	8	15	---
1950	30	8	14	249	8	15	---
1958	21	10	21	393	10	21	---
1959	19	10	21	304	10	21	1049
1960	19	10	21	297	10	21	1193
1962	7	10	21	295	10	21	1193
1963	7	10	21	295	10	21	---
1965	12	10	21	298	10	21	---
1966	15	10	21	304	10	21	---
1969	15	10	21	308	10	21	1077
1971	15	10	21	312	10	21	1070
1981	15	10	20	309	10	20	1064
1987	15	10	20	317	10	20	1045
1989	15	10	21	339	10	21	1044
1994	16	11	22	370	11	22	1050
1996	16	11	22	374	11	22	1049

3 листопада 1940 р. Піддубцівський район було реорганізовано у Теремнівський з перенесенням адміністративного центру у с. Теремне. Площа утворених районів коливалася від 0,2 тис. кв. км (Олицький, Устилузький) до 1,6 тис. кв. км (Камінь-Каширський). Їх адміністративними центрами були не тільки міста і селища міського типу, а й села (Вербка, Голоби, Головне, Заболоття, Теремне, Шацьк)[1].

У 1941-1944 рр. в ході радянсько-німецької війни Волинь була окупована німецькими військами. Її територія увійшла до складу утвореного Рейхкомісаріату «Україна» з центром у Рівному, який охоплював більшу частину України. Комісаріат складався з 6 генеральних округів, в числі яких була й «Волинь». Місцеве самоврядування покладалося на виборних старост (у селах) і призначених бургомістрів (у містах) [3].

Після звільнення території Волині від фашистської окупації у липні 1944 р. відновлюється довоєнний адміністративно-територіальний устрій, який згодом коригується. Так, у 1946 р. Вербський район було реорганізовано в Оваднівський, Озютичівський – у Затурцівський, Порицький – в Іваничівський, Седлищівський – в Старовижівський, Мацеївський район було перейменовано у Лубківський у зв'язку із відновленням історичної назви поселення.

Надалі територія Волині продовжувала зазнавати певних адміністративних і територіальних змін, що було пов'язано із ліквідацією старих адміністративних районів і їхнім об'єднанням з іншими районами. Вони мали місце у 1957 р., зокрема, було ліквідовано Затурцівський район шляхом приєднання однієї частини до Локачинського, а іншої – до Торчинського; Олицький приєднано до Цуманського; Устилузький розділено на дві частини, одна з яких відійшла до Володимир-Волинського, а інша – до Любомльського району. У 1958 р. було ліквідовано Теремнівський (передано територію до складу Луцького та Цуманського); Оваднівський (відійшов до складу Володимир-Волинського); Іваничівський (реорганізовано у Нововолинський), а у 1959 р. ліквідовується Голобський (територія його відійшла до Ковельського і Маневицького районів), Головнянський (до Любомльського і Шацького), Заболоттівський (до Ратнівського і Старовижівського), Берестечківський (до Горохівського), Сенкевичівський (до Горохівського і Торчинського) і Луківський (до Ковельського, Старовижівського і Турійського районів) [12].

Переломними для адміністративно-територіального устрою Волині були 1962-1963 рр., коли згідно із Указом Президії Верховної Ради України «Про укрупнення сільських районів Волинської області» від 30 грудня 1962 р., було утворено 7 і ліквідовано 12 районів (Колківський, Луцький, Локачинський, Любешівський, Маневицький, Нововолинський, Ратнівський, Старовижівський, Торчинський, Турійський, Цуманський і Швацький) [13].

У 1965 р. мало місце повернення до колишнього розукрупнення, тобто кількість районів в області дещо збільшилася. На 1 січня 1965 р. Волинська область нараховувала 12 адміністративних районів, а через рік їх стало вже 15. Наголос було зроблено на те, аби адміністративними центрами районів в абсолютній більшості були міста [14].

Негативним в динаміці АТУ є те, що строки проведення реформ були розтягнуті в часі, тобто великі і значні зміни відбувалися аж до 1966 р., а пізніше мали інерційний характер. Звідси і бере початок сучасна модель адміністративно-територіального устрою області.

Зміни, що відбувалися в наступні роки, вже не були кардинальними для АТУ краю, тобто кількість адміністративних районів залишалася сталою. Змінювалася лише внутрішня структура районів, що переважно призводило до зміни кількості сіл та сільрад, а також площ самих адміністративно-територіальних одиниць.

Сучасний період.

Остання зміна в АТУ Волинської області мала місце у 1993 р., коли Любомльський район було реорганізовано у два – Любомльський з центром у м. Любомль і Шацький з центром у смт. Шацьк. Необхідність такої реорганізації мотивувалась його значною площею, суттєвими територіальними відмінностями у характері і структурі господарства.

Отже, виходячи із сучасного адміністративно-територіального устрою, нині у складі області налічується 16 адміністративних районів, 11 міст, у т.ч. 4 з них є містами обласного підпорядкування (Луцьк, Ковель, Володимир-Волинський і Нововолинськ), 22 селища міського типу, 1053 села.

Аналіз взаємозв'язаного розвитку етнічних, політичних і адміністративних меж області дає змогу виділити в її історії такі етапи формування адміністративно-територіального устрою з їх особливостями:

1. Розвиток територіальних політико-адміністративних процесів у давньоукраїнських державах (Київська Русь, Галицько-Волинське князівство) формувався згідно з етнічними особливостями, правовими і господарськими відносинами. Саме тому такі елементи територіально-політичного устрою як землі, волості зберегли цілісність протягом наступних періодів.

2. Під час перебування під владою Польщі й Литви природний розвиток адміністративно-територіальної системи території Волині був перерваний впливом цих держав, що на-в'язували свої зміни.

3. З втратою незалежності уповільнився процес природного формування територіальних форм суспільного життя.

4. Під час перебування Волині у складі Російської імперії, устрій характеризувався поширенням територіального поділу метрополії, що не відповідав інтересам корінного населення.

5. У період 1917-1920 рр. формування АТУ території області здійснювалось згідно з етнічними, історичними і господарськими особливостями території.

6. У складі Польщі адміністративний поділ території області відображав її колоніальний статус.

7. У період існування СРСР значна частина етнічних українських земель залишилась поза межами області. Значні зміни в системі адміністративно-територіальних органів були результатом ігнорування історичних традицій і підпорядкованості інтересам народногосподарського комплексу. Велика подрібненість території не мала позитивного впливу на систему функціонування АТУ.

8. На сучасному етапі існує проблема реформування АТУ і приведення його у відповідність з об'єктивними економічними процесами та характером тяжіння населених пунктів до організаційних центрів території.

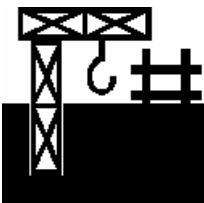
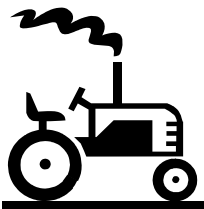
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

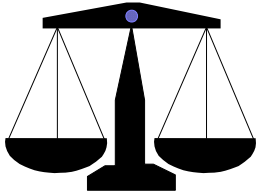
1. Адміністративно-територіальний поділ та економічне районування // Євросрегіон Буг: Волинська область / За ред. Б.П. Клімчука, П.В. Луцишина, В.Й. Лажніка. – Луцьк: РВВ "Вежа", 1997. – С. 118-127.
2. Дмитрієнко М.Ф., Маркова О.Є. Адміністративно-територіальний поділ Української РСР з 1917 р. по 80-ті роки ХХ ст. // Історико-географічні дослідження на Україні: Зб. наук. праць. – К.: Наук. думка, 1992. – С. 21-25.
3. Дністрянський М.С. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій. – Л.: Світ, 1992. – 190 с.
4. Крикун Н.Г. Административно-территориальное устройство Правобережной Украины XV-XVII вв. – К., 1992. – 210 с.
5. Кучінко М. Волинська земля Х – середини XIV ст.: археологія та історія. – Луцьк: РВВ "Вежа" ВДУ ім. Лесі Українки, 2000. – 156 с.
6. Кучінко М.М. Нариси стародавньої і середньовічної історії Волині. – Луцьк: Надстир'я, 1994. – 208 с.
7. Лашенко Р. Лекції по історії українського права. – К.: Україна, 1998. – 96 с.
8. Пашин С.С. Города Галицко-Волынской Руси второй половины XIII – первой половины XIV века и магдебургское право // Генезис и развитие феодализма в России. Проблемы истории города: Межвуз. сб. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1988. – С. 58-63.
9. Савченко І.А. Динаміка адміністративно-територіального устрою Волинської області // Науковий вісник ВДУ. – Луцьк, 2003. – № 8. – С.261-267.
10. Сергійчук В. Етнічні межі і кордони України: північний захід // Наука і суспільство. – 1993. – № 11-12. – С. 24-27.
11. Українська народність: нариси соціально-економічної та етнополітичної історії. – К.: Наук. думка. 1990. – 360 с.
12. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 01.09.1946 р. – К.: Вид-во політ. літ-ри України, 1947. – 1064 с.
13. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ. – К.: Вид-во політ. літ-ри України, 1962. – 420 с.
14. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ. – К.: Вид-во політ. літ-ри України, 1965. – 432 с.
15. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ. – Ю: Вид-во політ. літ-ри України, 1969. – Т. 1,2. – 632 с.
16. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ. – К.: Вид-во політ. літ-ри України, 1973. – 816 с.
17. Швидько Г., Романов В. Державне управління і самоврядування в Україні. Історичний нарис. – К.: Вид-во УАДУ, 1997. – 190 с.

ПАСПОРТ ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ

Загальні відомості про район

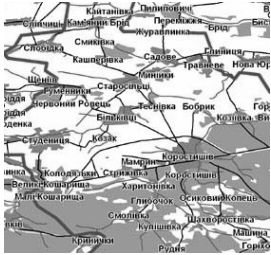
Площа	1,038 тис.кв.км., 5,2 % від території області. 13 місце серед районів та міст області																
Відстані	Відстань від міста Володимира-Волинського до міста Луцьк: - залізницею (пряме сполучення відсутнє); - шосейною дорогою 75 км																
Географічні дані	 По території району протікає 7 річок. Найбільша з них: річка Західний Буг довжиною 30 км на території району. Район розташований в зоні Лісостепу і частково в зоні Полісся. Середньорічні температури: - літня +14,6⁰С - зимова – 0,9⁰С Кількість опадів – 750 мм																
Кордони	 Межує на заході з Республікою Польща, на півночі – з Любомльським і Турійським районами, на сході – з Локачинським районом, на півдні – з Іваничівським районом. По території району проходить державний кордон протяжністю – 30 км. На кордоні розташовано – 1 пункт переходу: - діє міжнародний митний автоперехід “Устилуг”.																
Адміністративно-територіальні одиниці	 Кількість рад: <table><tr><td>- районна</td><td>1</td></tr><tr><td>- міська</td><td>1</td></tr><tr><td>- сільських</td><td>20</td></tr></table> Назви місцевих рад: Березовичівська, Білинська, Бубнівська, Галинівська, Зарічанська, Зорянська, Зимнівська, Красноставська, Ласківська, Льотничівська, Лудинська, Микитичівська, Оваднівська, П'ятиднівська, Рогожанська, Селецька, Стенжаричівська, Хмелівківська, Холбутівська, Хотячівська сільські, Устилузька міська ради. <table><tr><td>Міст районного підпорядкування</td><td>1</td></tr><tr><td>Міст з районним поділом</td><td>-</td></tr><tr><td>Селищ міського типу</td><td>-</td></tr><tr><td>Сіл</td><td>77</td></tr></table>			- районна	1	- міська	1	- сільських	20	Міст районного підпорядкування	1	Міст з районним поділом	-	Селищ міського типу	-	Сіл	77
- районна	1																
- міська	1																
- сільських	20																
Міст районного підпорядкування	1																
Міст з районним поділом	-																
Селищ міського типу	-																
Сіл	77																
Місцева державна адміністрація	Районна – 1																
Місцеві ради	Всього місцевих рад	22,	в них депутатів 388														
	Районні	1	46														
	Міські	1	20														
	Сільські	20	322														
Населення	 26,711 тис. чол. (постійне населення), 2,6 % від населення області 14 місце серед районів, у т. ч.: <table><tr><td>- міського</td><td>2,204 тис.чол.;</td></tr><tr><td>- сільського</td><td>24,507 тис.чол.;</td></tr><tr><td>- чоловіків</td><td>12,501 тис.чол. (46,8 %),</td></tr><tr><td>- жінок</td><td>14,210 тис.чол. (53,2 %)</td></tr></table> Пенсіонерів* 7,923 тис.чол. – 29,9 % до наявного населення			- міського	2,204 тис.чол.;	- сільського	24,507 тис.чол.;	- чоловіків	12,501 тис.чол. (46,8 %),	- жінок	14,210 тис.чол. (53,2 %)						
- міського	2,204 тис.чол.;																
- сільського	24,507 тис.чол.;																
- чоловіків	12,501 тис.чол. (46,8 %),																
- жінок	14,210 тис.чол. (53,2 %)																

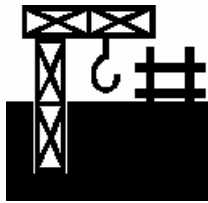
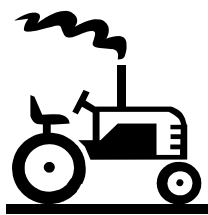
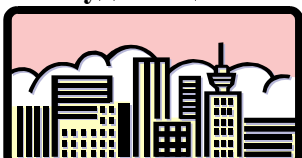
	з них: - за віком 6,260 тис.чол. – 23,6 % - по інвалідності до наявного населення 0,939 тис.чол. – 3,5 % Щільність населення на кв.км 25,7 чол. Народжуваність (на 1000 жителів) 13,1 чол. Смертність (на 1000 жителів) 19,5 чол. Природне скорочення населення (на 1000 жителів) – 6,4 чол. *- перебувають на обліку в органах соціального захисту
Зайнятість населення 	У народному господарстві району працює 3699 чол. У сфері матеріального виробництва 49,7 % з них у: - промисловості 98 чол. (2,7 %) - будівництві 89 чол. (2,4 %) - сільському господарстві 1650 чол. (44,6 %) - невиробничій сфері 1862 чол. (50,3 %)
Промисловий комплекс 	Кількість підприємств 1 Обсяг промислового виробництва 1,583 млн.грн. (у діючих цінах) Продовольчі товари 1,583 млн.грн. Структура промислового виробництва (від обсягу виробництва району) - харчова промисловість 100%
Сільське господарство 	Кількість сільськогосподарських підприємств – 27, фермерських господарств – 91 Площа сільгоспугідь (по всіх товаровиробниках, включаючи підсобні господарства) складає 68,91 тис.га. - ріллі 50,91 тис.га. - пасовищ 6,35 тис.га. - сіножаті 10,74 тис.га. Обсяг сільськогосподарського виробництва (у порівняльних цінах 2000 року) 128,5 млн.грн. Структура сільськогосподарського виробництва: - рослинництво 52,6 % - тваринництво 47,4 % Основні галузі рослинництва: вирощування зернових культур, цукрових буряків, овочів. Основні галузі тваринництва: скотарство, свинарство, птахівництво, виробництво молока, м'яса ВРХ, свиней та птиці.
Будівництво 	– Введення в дію житла 1249 кв.м – Кількість будівельних організацій 1 – Виконаний ними обсяг робіт 424 тис.грн.
Фінанси 	До бюджетів всіх рівнів надійшло податків і інших обов'язкових платежів – 3817,2 тис.грн. До бюджету району мобілізовано – 93,2 тис.грн. Прибуток у галузях господарського комплексу району (по основному колу підприємств) склав – 570,1 тис. грн.

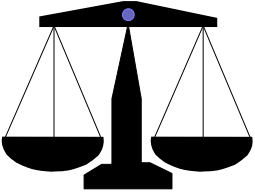
Транспортний комплекс та зв'язок 	Транспортна мережа загального користування: Експлуатаційна довжина: - залізничних колій 101 км - автомобільних доріг загальнодержавного, республіканського і місцевого значення 342,3 км в т.ч. з твердим покриттям 296,0 км грунтових доріг 46,3 км Питома вага автомобільних доріг з твердим покриттям 86,5 % Кількість мостів 24 Зв'язок загального користування: Обслуговується основних телефонних апаратів 2485 Основних радіоточок 1303
Санаторно-курортний комплекс 	Санаторно-курортні заклади на території району відсутні.
Торгівля і сфера послуг 	Роздрібний товарообіг: всього 92,5 млн.грн. на одного мешканця 3463 грн. Обсяг платних послуг населенню: всього 55,3 млн.грн. на одного мешканця 2070 грн. Мережа підприємств: магазини 113 одиниць, їх торгова площа – 5,3 тис.кв.м., забезпеченість торговою площею в розрахунку на 10000 чол. – 1,98 тис. кв.м.; ресторани, кафе, їдальні 26 одиниць, у них посадкових місць – 946, забезпеченість посадковими місцями в розрахунку на 10000 чол. – 354 місць.
Освіта 	Навчальні заклади: - професійно-технічні 1 - загальноосвітні школи, всього 43 у тому числі: I-III ступенів 11 I-II ступенів 10 I ступенів 22 в них навчається учнів 6080 з них в сільській місцевості 5680
Соціально-культурна сфера 	Медичні заклади (всього) 63 у тому числі: лікарських закладів 1 лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів 2 Кінотеатри, будинки культури, клуби 37 Пам'ятники історії і культури 52

ПАСПОРТ КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО РАЙОНУ

Загальні відомості про район

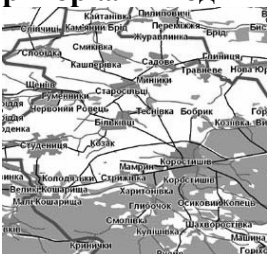
Площа	1,8 тис.кв.км., 8,6 % від території області. 2 місце серед районів та міст області		
Відстані	Відстань від міста Камінь-Каширський до міста Луцьк : - залізницею 140 км; - шосейними дорогами 130 км		
Географічні дані 	По території району протікає 3 річки. Найбільша з них: річка Турія довжиною 28 км Район розташований у поліській фізико-географічній зоні. Середньорічні температури: - літня +18,3 ⁰ С - зимова – 8 ⁰ С Кількість опадів –540 мм		
Кордони 	Межує з Ковельським, Старовижівським, Ратнівським Любешівським, Маневіцьким районами. По території району державний кордон не проходить.		
Адміністративно-територіальні одиниці 	Кількість рад: - районна 1 - міських 1 - сільських 31 Назва міської ради: Камінь-Каширська. Назви сільських рад: Боровненська, Броницька, Бузаківська, Велико-обзирська, Верхівська, Видертська, Видричівська, Воєгощанська, Ворокомлівська, Грудківська, Гуто-Боровненська, Добренська, Заліська, Карасинська., Качинська, Клітицька, Личинівська, Мельнико-Мостищенська, Новочервищанська, Нуйнівська, Олениненська, Осівцівська, Піщанська, Пнівненська, Полицівська, Раковоліська, Сошиченська, Стобихівська, Тоболівська, Хотешівська, Черченська. Міст районного підпорядкування 1 Міст з районним поділом - Селищ міського типу - Сіл 64		
Місцева державна адміністрація	Районна – 1		
Місцеві ради	Всього місцевих рад	33,	в них депутатів 600
	Районні	1	64
	Міська	1	30
	Сільські	31	506
Населення	62.2 тис. чол., 6.0 % від населення області 2 місце серед районів, у т. ч.: - міського 11.2 тис.чол.; - сільського 51.0 тис.чол.; - чоловіків 30.1 тис.чол. (48.4 %), - жінок 32.1 тис.чол. (51.6%)		

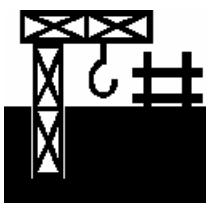
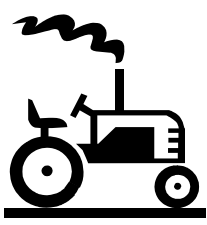
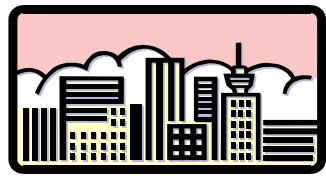
	Пенсіонерів* 18.5 тис.чол. – 29.7 % до наявного населення, з них: за віком 14.5 тис.чол. – 23.3 % по інвалідності до наявного населення 2.7 тис.чол. – 4,3 % Проживає в районному центрі 11.2 тис.чол. Щільність населення на кв.км 34.5 чол. Народжуваність (на 1000 жителів) 17.7 чол. Смертність (на 1000 жителів) 13.5 чол. Природний приріст населення (на 1000 жителів) 4.2 чол. *- перебувають на обліку в органах соціального захисту
Зайнятість населення 	У народному господарстві району працює 7398 чол. У сфері матеріального виробництва 41.6% з них у: - промисловості 254 чол. (3.4 %) - будівництві 174чол. (2.4 %) - сільському господарстві 794 чол. (10.7 %) - невиробничій сфері 1623 чол. (21.9%)
Промисловий комплекс 	Кількість підприємств – 3 Обсяг промислового виробництва 4,7 млн.грн. (у діючих цінах) Товари народного споживання 0,7 млн.грн. Непродовольчі товари 4,0 млн.грн. Структура промислового виробництва (від обсягу виробництва району) - виробництво деревини та виробів з неї 85 % - виробництво товарів народного споживання 15 %
Сільське господарство 	Кількість сільськогосподарських підприємств 18 фермерських господарств 28 Площа сільгоспугідь (по всіх товаровиробниках, включаючи підсобні господарства) складає 60,7 тис.га. - ріллі 33,0 тис.га. - пасовищ 13,8 тис.га. - сіножаті 13,3 тис.га Обсяг сільськогосподарського виробництва по всіх виробниках включаючи підсобні господарства (у порівняльних цінах 2005 року) 153,6 млн.грн. Структура сільськогосподарського виробництва: - рослинництво 57 % - тваринництво 43 % Основні галузі рослинництва: вирощування зернових культур, картоплі, цукрових буряків, виробництво кормів. Відроджується льонарство Основні галузі тваринництва: скотарство, свинарство, виробництво молока, м'яса ВРХ та свиней.
Будівництво 	– Введено в дію житла 3,9 тис. кв.м – Кількість будівельних організацій 3 – Виконаний ними обсяг робіт 3898,0 тис.грн.
Фінанси 	До бюджетів всіх рівнів надійшло податків та інших обов'язкових платежів – 10330,4 тис.грн До бюджету району мобілізовано – 5578.0 тис.грн. Збиток у галузях господарського комплексу району склав 2,1 млн.грн., у т.ч. в промисловості – 1,3 млн.грн.

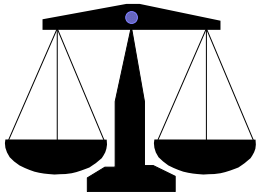
Транспортний комплекс та зв'язок 	Транспортна мережа загального користування: Експлуатаційна довжина: - залізничних колій 27 км - автомобільних доріг загальнодержавного, республіканського і місцевого значення 335 км в т.ч. з твердим покриттям 329 км грунтових доріг 7 км Питома вага автомобільних доріг з твердим покриттям 98 % Кількість мостів – 12 Зв'язок загального користування: Обслуговується основних телефонних апаратів 6231 Основних радіоточок 988
Санаторно-курортний комплекс 	Санаторно-курортні заклади на території району відсутні.
Торгівля і сфера послуг 	Роздрібний товарообіг: всього 38,0 млн.грн. на одного мешканця 614 грн. Обсяг платних послуг населенню: всього 1,4 млн.грн. на одного мешканця 22 грн. Мережа підприємств: магазини 231 одиниць, їх торгова площа – 6,1 тис.кв.м., забезпеченість торговою площею в розрахунку на 10000 чол. 994 кв.м.; ресторани, кафе, їдальні - 41 одиниці, у них посадкових місць – 1,3 тис., забезпеченість посадковими місцями в розрахунку на 10000 чол. – 212 місць.
Освіта 	Навчальні заклади: - ВПУ 1 - загальноосвітні школи всього 53 у тому числі: I-III ступенів 27 I-II ступенів 15 I ступенів 11 в яких навчається учнів 10087 з них в сільській місцевості 8438
Соціально-культурна сфера 	Медичні заклади (всього) 57 у тому числі: лікарських закладів 2 лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів 55 Кінотеатри, будинки культури, клуби 49 Пам'ятники історії і культури 11

ПАСПОРТ ЛОКАЧИНСЬКОГО РАЙОНУ

Загальні відомості про район

Площа	711,7кв.км., 3,5 % від території області.																		
Відстані	Відстань від селища Локачі до міста Луцька: - залізницею (пряме транспортне сполучення відсутнє) - шосейними дорогами 55 км																		
Географічні дані	 По території району протікає 8 річок. Найбільша з них: річка Турія Район розташований у лісостеповій фізико-географічній зоні, а північна частина у поліській зоні. Середньорічні температури: - літня +20-25⁰С - зимова – 10-15⁰С Кількість опадів – 642 мм																		
Кордони	 Межує Луцьким, Рожищенським, Турійським, Володимир-Волинським, Іваничівським, Горохівським районами. По території району державний кордон не проходить.																		
Адміністративно-територіальні одиниці	 Кількість рад: <table><tr><td>- районна</td><td>1</td></tr><tr><td>- селищних</td><td>1</td></tr><tr><td>- сільських</td><td>19</td></tr></table> Назва селищної ради: Локачинська. Назви сільських рад: Білопільська, Бубнівська, Війницька, Дорогиничівська, Замличівська, Затурцівська, Заячицівська, Зубильненська, Кисилинська, Козлівська, Колпитівська, Конюхівська, Крухуничівська, Марковичівська, Озютичівська, Привітненська, Старозагорівська, Холопичівська, Шельвівська. <table><tr><td>Міст районного підпорядкування</td><td>-</td></tr><tr><td>Міст з районним поділом</td><td>-</td></tr><tr><td>Селищ міського типу</td><td>1</td></tr><tr><td>Сіл</td><td>53</td></tr></table>			- районна	1	- селищних	1	- сільських	19	Міст районного підпорядкування	-	Міст з районним поділом	-	Селищ міського типу	1	Сіл	53		
- районна	1																		
- селищних	1																		
- сільських	19																		
Міст районного підпорядкування	-																		
Міст з районним поділом	-																		
Селищ міського типу	1																		
Сіл	53																		
Місцева державна адміністрація	Районна – 1																		
Міцеві ради	<table><tr><td>Всього місцевих рад</td><td>– 20,</td><td>в них депутатів</td><td>– 400</td></tr><tr><td>Районні</td><td>– 1</td><td></td><td>– 60</td></tr><tr><td>Селищна</td><td>– 1</td><td></td><td>– 19</td></tr><tr><td>Сільські</td><td>– 19</td><td></td><td>– 321</td></tr></table>			Всього місцевих рад	– 20,	в них депутатів	– 400	Районні	– 1		– 60	Селищна	– 1		– 19	Сільські	– 19		– 321
Всього місцевих рад	– 20,	в них депутатів	– 400																
Районні	– 1		– 60																
Селищна	– 1		– 19																
Сільські	– 19		– 321																
Населення	 24 тис. чол., 2,37 % від населення області: <table><tr><td>- міського</td><td>4,0 тис.чол.</td></tr><tr><td>- сільського</td><td>20,0 тис.чол.</td></tr><tr><td>- чоловіків</td><td>11,1 тис.чол. (46,2 %)</td></tr><tr><td>- жінок</td><td>12,9 тис.чол. (53,8 %)</td></tr></table> Пенсіонерів* 7.2 тис.чол. – 30 % до наявного населення, з них: <table><tr><td>- за віком</td><td>5,4 тис.чол.</td><td>– 22,5 %</td></tr><tr><td>- по інвалідності до наявного населення</td><td>0,9 тис. чол.</td><td>– 3,8 %</td></tr></table> Проживає в районному центрі 4,0 тис.чол.			- міського	4,0 тис.чол.	- сільського	20,0 тис.чол.	- чоловіків	11,1 тис.чол. (46,2 %)	- жінок	12,9 тис.чол. (53,8 %)	- за віком	5,4 тис.чол.	– 22,5 %	- по інвалідності до наявного населення	0,9 тис. чол.	– 3,8 %		
- міського	4,0 тис.чол.																		
- сільського	20,0 тис.чол.																		
- чоловіків	11,1 тис.чол. (46,2 %)																		
- жінок	12,9 тис.чол. (53,8 %)																		
- за віком	5,4 тис.чол.	– 22,5 %																	
- по інвалідності до наявного населення	0,9 тис. чол.	– 3,8 %																	

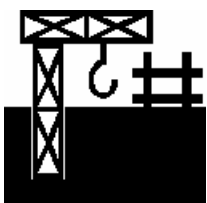
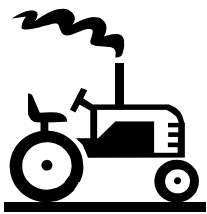
	Щільність населення на кв.км 33,5 чол. Народжуваність (на 1000 жителів) 8,9 чол. Смертність (на 1000 жителів) 17,0 чол. Природне скорочення населення (на 1000 жителів) 6,1 чол. *- перебувають на обліку в органах соціального захисту
Зайнятість населення 	У народному господарстві району працює 3178 чол. У сфері матеріального виробництва 78,2% з них у: - промисловості 260 чол. (8,2 %) - будівництві 48 чол. (1,5 %) - сільському господарстві 696 чол. (22,0 %) - невиробничій сфері 2174 чол. (68,3 %)
Промисловий комплекс 	Кількість підприємств – 3 Обсяг промислового виробництва 10,1 млн.грн. (у діючих цінах) Товари народного споживання 10,1 млн.грн. Продовольчі товари 4,4 млн.грн. Непродовольчі товари 5,7 млн.грн. Структура промислового виробництва (від обсягу виробництва району): - харчова промисловість 43% - борошно-круп'яна і комбікормова промисловість 22% - інші 35%
Сільське господарство 	Кількість сільськогосподарських підприємств 28, фермерських господарств 106 Площа сільгоспугідь (по всіх товаровиробниках, включаючи підсобні господарства) складає 51,9 тис.га. - ріллі 43,7 тис.га. - пасовищ 6,30 тис.га. - сіножаті 1,5 тис.га Обсяг сільськогосподарського виробництва (у порівняльних цінах 2000 року) – 86,0 млн.грн. Структура сільськогосподарського виробництва: - рослинництво 52 % - тваринництво 48 % Основні галузі рослинництва: вирощування зернових культур, цукрових буряків, виробництво кормів. Основні галузі тваринництва: виробництво молока, м'яса ВРХ, свиней та птиці.
Будівництво 	– Введено в дію житла 400 кв.м – Кількість будівельних організацій 2 – Виконаний ними обсяг робіт 276 тис.грн.
Фінанси 	До бюджетів всіх рівнів надійшло податків і інших обов'язкових платежів 4708,096 тис.грн. До бюджету району мобілізовано 2494,1 тис.грн. Прибуток у галузях господарського комплексу району склав 259 тис.грн., у т.ч. в промисловості 658 тис.грн. Сума збитків склала 993 тис.грн.

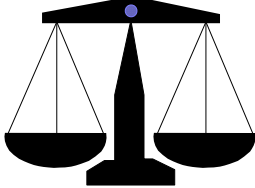
Транспортний комплекс та зв'язок 	Транспортна мережа загального користування: Експлуатаційна довжина: - залізничних колій - - автомобільних доріг загальнодержавного, республіканського і місцевого значення 327,8 км в т.ч. з твердим покриттям 219 км грунтових доріг 108,8 км Питома вага автомобільних доріг з твердим покриттям 67 % Кількість мостів – 13 Зв'язок загального користування: Обслуговується основних телефонних апаратів 3086 Основних радіоточок 1000
Санаторно-курортний комплекс 	Санаторно-курортні заклади на території району відсутні.
Торгівля і сфера послуг 	Роздрібний товарообіг: - всього 9,3 млн.грн. - на одного мешканця 388 грн. Обсяг платних послуг населенню: - всього 8,7 тис.грн. - на одного мешканця 0,4 грн. Обсяг побутових послуг населенню: - всього 8,7 тис.грн. - на одного мешканця 0,4 грн. Мережа підприємств: магазини 80 одиниць, їх торгова площа – 2,6 тис.кв.м., забезпеченість торговою площею в розрахунку на 10000 чол. – 1046 кв.м.; ресторани, кафе, їдальні 42 одиниці, у них посадкових місць – 1,843 тис., забезпеченість посадковими місцями в розрахунку на 10000 чол. – 743 місць.
Освіта 	Навчальні заклади: - ПТУ 1 - загальноосвітні школи всього 34 у тому числі: - I-III ступенів 12 - I-II ступенів 12 - I ступенів 10 в яких навчається учнів 3204 з них в сільській місцевості 2582
Соціально-культурна сфера 	Медичні заклади (всього) 48 у тому числі: - лікарських закладів 2 - лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів 3 - Кінотеатри, будинки культури, клуби 32 - Пам'ятники історії і культури 40

ПАСПОРТ МАНЕВИЦЬКОГО РАЙОНУ

Загальні відомості про район

Площа	2,2 тис.кв.км., 10,9 % від території області. 1 місце серед районів та міст області		
Відстані	Відстань від селища Маневичі до міста Луцька: - залізницею 146 км; - шосейними дорогами 77 км		
Географічні дані 	На території району – 18 озер, протікає – 21 річка. Найбільші з яких: Стохід та Стир Район розташований у межах Поліської низовини. Середньорічні температури: - літня +17,2 С - зимова –3,8 С. Кількість опадів: 650 мм.		
Кордони 	Межує з Камінь-Каширським, Любешівським, Ковельським, Рожищенським, Ківерцівським районами області та Рівненською областю. По території району державний кордон не проходить.		
Адміністративно-територіальні одиниці 	Кількість рад: - районна 1 - селищних 2 - сільських 30 Назви селищних рад: Маневицька, Колківська. Назви сільських рад: Боровицька, Будківська, Великоведмезька, Великоосницька, Галузіївська, Годомичіська, Горайміська, Городоцька, Довжицька, Карасинська, Комарівська, Копилівська, Костюхнівська, Красновільська, Куклинська, Куликовичівська, Лишнівська, Лісівська, Новорудська, Оконська, Прилісненська, Рудниківська, Серхівська, Старосільська, Старочорторийська, Троянівська, Цмінівська, Черевахівська, Четвертнянська, Чорнижівська. Міст районного підпорядкування - Міст з районним поділом - Селищ міського типу 2 Сіл 69		
Місцева державна адміністрація	Районна – 1		
Місцеві ради	Всього місцевих рад	32,	в них депутатів 574
	Районні	1	50
	Селищні	2	51
	Сільські	30	473
Населення 	56,3 тис. чол., 5,4 % від населення області, у т. ч.: - міського 14,3 тис.чол.; - сільського 42,0 тис.чол.; - чоловіків 27,1 тис.чол. – 48,1 % - жінок 29,2 тис.чол. – 51,9 % Пенсіонерів* 16,8 тис.чол. – 29,8 % до наявного населення, з них: - за віком 13,3 тис.чол. – 79,2 %		

	- по інвалідності до наявного населення 2,1 тис.чол. – 12,5 % Проживає в районному центрі 10,2 тис.чол. Щільність населення на кв.км 26 чол. Народжуваність (на 1000 жителів) 15,9 чол. Смертність (на 1000 жителів) 16,5 чол. Природне скорочення населення (на 1000 жителів) 0,6 чол. *- перебувають на обліку в органах соціального захисту
Зайнятість населення 	Зайнято у всіх сферах економічної діяльності - 9,4 тис. чол. у т.ч. зайнято у галузях економіки - 4,0 тис. чол. з них: у сфері матеріального виробництва 56 чол. (1,4 %) у промисловості 240 чол. (6 %) у сільському господарстві 760 чол. (19,0 %) у будівництві 104 чол. (2,6 %) у невиробничій сфері 40 чол. (1,0 %)
Промисловий комплекс 	Кількість підприємств – 4 Індекс промислового виробництва в порівняльних цінах становить 110,6 % Ковбасні вироби 21,7 тонн Кондитерські вироби 8,7 тони Хліб і хлібобулочні вироби 125,1 тони Структура промислового виробництва (у % до загального обсягу області): - харчова промисловість 0,04 % - машинобудування і металообробка 0,03 % - паливна промисловість 0,4 % - деревообробна і целюлозно-паперова промисловість 0,1 %
Сільське господарство 	Кількість сільськогосподарських підприємств усіх форм власності – 39 Кількість фермерських господарств 5 Кількість господарств населення 17,6 тис. од. Площа сільськогосподарських угідь, всього 73,14 тис. га. з них: - рілля 37,7 тис. га. - багаторічні насадження 0,3 тис. га. - сіножаті 15,0 тис. га. - пасовища 20,2 тис. га. Землі у володінні і користуванні громадян 45,13 тис. га. з них для: ведення особистого селянського господарства 10,25 тис. га. будівництва та обслуговування житлових і господарчих будівель (присадибні ділянки) 3,66 тис. га. колективного та індивідуального садівництва 0,062 тис. га. городництва 0,3 тис. га. сінокосіння та випасу худоби 5,72 тис. га. дачного та гаражного будівництва 0,002 тис. га. землі запасу, які надані у тимчасове користування 4,88 тис. га.
Будівництво 	– Введено в дію житла 1,23 тис. м² – Кількість будівельних організацій 3 – Виконаний ними обсяг робіт 4,7 млн. грн.
Фінанси 	До бюджетів всіх рівнів надійшло податків і інших обов'язкових платежів – 15626 тис.грн. До бюджету району мобілізовано – 7552,2 тис.грн. Прибуток у галузях господарського комплексу району склав – 1320,4 тис.грн.

Транспортний комплекс та зв'язок 	Транспортна мережа загального користування: Експлуатаційна довжина: - залізничних колій 55 км - автомобільних доріг державного і місцевого значення 486 км у т.ч. із твердим покриттям 463 км Питома вага: - автомобільних доріг із твердим покриттям 95,3 % Щільність залізничних колій на 1000 кв. км території 25 км Кількість мостів: - автомобільних 2 одиниці - залізничних 1 одиниця Кількість шляхопроводів 1 одиниця Зв'язок загального користування: В районі нараховується 5309 основних телефонних апаратів, в тому числі 4674 – домашніх.
Санаторно-курортний комплекс	Кількість курортно-рекреаційних установ усіх форм власності – 1 Кількість ліжок-місць (цілорічно) 100 Середня чисельність працюючих 64 чол. Число пролікованих, всього 0,53 тис. чол.
Торгівля і сфера послуг 	Роздрібний товарообіг: - всього 40,5 млн. грн. - на одного мешканця 79,96 грн. Обсяг реалізованих платних послуг населенню (за 5 місяців) – 290,2 тис. грн. Обсяг оплачених побутових послуг населенню: - всього 516,4 тис. грн. - на одного мешканця 21,4 грн. Мережа підприємств: магазини – 265 одиниць, торгова площа – 15 тис. м², забезпеченість торговою площею в розрахунку на 10000 чол. – 0,95 м²; ресторани, кафе, їдальні, бари, тощо – 102 одиниць, у них посадочних місць – 3533, забезпеченість посадочними місцями в розрахунку на 10000 чол. – 0,41 підприємства побутового обслуговування – 25 одиниць
Освіта 	Професійно-технічні навчальні заклади 2 Загальноосвітні учбово-виховні заклади: усього 59 у тому числі: I-III ступенів 22 (6743 учнів) I-II ступенів 26 (2397 учнів) I ступенів 11 (234 учнів) дошкільні заклади 16 (694 дітей) в яких навчається учнів 9374 з них в сільській місцевості 7042
Соціально-культурна сфера 	Медичні установи 71 у тому числі: лікарняні установи 2 лікарські амбулаторії 7 ФАПи 62 Кінотеатри 1 Кіноустановки 1 Будинки культури, клуби 54 Пам'ятники історії і культури 186 Музеї 1 Бібліотеки 40

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА І СУСПІЛЬНА ДУМКА¹

1. Учасники усіх публічних заходів (до початку і після їх завершення) були опитані за спеціально розробленою анкетою. Проведені опитування дозволили команді проекту як з'ясувати суспільну думку серед учасників публічних заходів щодо адміністративно-територіальної реформи, так і скоригувати подальше здійснення проектних робіт в області.

Проведені опитування дозволили отримати наступні результати:

1. 85,5% опитаних учасників публічних заходів (далі – опитаних) зазначили про покращення своєї поінформованості щодо адміністративно-територіальної реформи (далі – АТР), а 69,2% висловили задоволення від отриманих відповідями експертів на поставлені ними запитання.

2. 70,8% опитаних зазначили, що АТР в їх районах необхідна, але її проведення потрібно добре підготувати, а 8,3% вважають, що реформа необхідна як найшвидше. Про те, що АТР є віддаленою перспективою, зазначили 14,6% опитаних.

3. Прогнозуючи наслідки, які матиме здійснення АТР для "пілотних районів", опитані вважають, що після реформи:

- а) поліпшиться стан державного управління та місцевого самоврядування – 34,5%;
- б) адміністративно-територіальний устрій стане більш раціональним – 29,6%;
- в) зменшаться адміністративні витрати – 43,7%;
- г) покращиться якість надання адміністративних послуг – 21,4%;
- ґ) покращиться міжнародний імідж України – 14,6%;
- д) покращиться керованість територіями – 22,3%;
- е) життя в територіальних громадах стане більш комфортним та безпечним – 10,7%;
- є) суттєво зросте ресурс територіальних громад – 30,1%;
- ж) ускладниться надання деяких послуг населенню – 49%;
- з) виникнуть нові проблеми для місцевих мешканців – 48,1%;
- и) виникнуть непорозуміння та конфлікти між місцевими територіальними громадами – 18,4%;
- і) реформа ще більш заплутає нормативно-правову базу щодо діяльності місцевого самоврядування – 20,9%;
- ї) реформа приведе до збільшення витрат населенням часу та коштів для отримання тих чи інших послуг – 48,1%;
- й) посиляться залежність громадян від місцевих чиновників – 9,2%;
- к) погіршиться міжнародний імідж України – 0%;
- л) знизяться авторитет та повага громадян до місцевої влади – 12,6%.

Результати опитування, що містяться у пп. "ж", "з", "и", "і", "ї", "й", "л", на наш погляд, є наслідком того, що:

- у свідомості сільського населення міцно вкоренилось уявлення як про сучасну систему відносин з державними органами за допомогою безлічі різного роду довідок, так і збереження її після проведення АТР;

- укрупнення територіальних громад в майбутньому асоціюється ще з більшою недоступністю адміністративних та інших послуг;

- мешканці сільських населених пунктів здебільшого недостатньо поінформовані про сутність АТР або мають лише загальне уявлення про неї. Про зазначили 38,6% опитаних.

4. Оцінюючи сучасний стан підготовки до АТР в "пілотних районах", опитані зазначили про наступне:

- а) підготовка до реформи відбувається повільно або загальмувала – 88,2%;
- б) підготовки до реформи немає взагалі – 85,7%.

¹ Результати проведених опитувань не можуть вважатись репрезентативними, тобто такими, що відображають суспільну думку населення усіх "пілотних районів" чи області в цілому.

5. Визначаючи, як і в якій мірі органи державної влади, органи місцевого самоврядування, місцеві активісти, місцеві ЗМІ в "пілотних районах" приймають участь в підготовці до проведення територіальної реформи, опитувані зазначили про наступне:

- а) органи державної влади займають пасивну позицію щодо АТР – 36,7%;
- б) органи місцевого самоврядування займають пасивну позицію щодо АТР – 50%;
- в) місцеві активісти займають пасивну позицію щодо АТР – 55,6%;
- г) місцеві ЗМІ займають пасивну позицію щодо АТР – 46,6%;
- г) місцеві неурядові організації займають пасивну позицію щодо АТР – 36,4%.

II. Типові пропозиції представників місцевої влади та громадськості:

- потрібно всебічно вивчити ситуацію в територіальних громадах і добре підготувати АТР;
- потрібно АТР готувати в контексті змісту реформ публічної адміністрації, бюджетної системи, податкової системи, місцевого самоврядування, земельного законодавства тощо;
- потрібно проводити круглі столи-семінари як на рівні сільських районів, так і в територіальних громадах;
- потрібно враховувати пропозиції сільських громад в контексті перспектив розвитку через укрупнення територій;
- потрібна потужна інформаційна компанія АТР щодо підготовчо-роз'яснювальної роботи на рівні громад та районів в сільській місцевості;
- потрібно створити на рівні громад та районів в сільській місцевості робочі групи щодо підготовки АТР;
- запровадити принцип добровільності утворення нових територіальних громад;
- запровадити принцип адекватного виконання громадами делегованих державою територіальним громадам повноважень;
- провести показовий експеримент для заохочення інших громад;
- потрібно підключити до цієї роботи ЗМІ.

III. Висновки загального характеру:

- представники місцевої влади, громадськості *досить позитивно сприймають діалог саме з представниками неурядових організацій* щодо пошуку шляхів вирішення проблем неспроможних громад сільської місцевості;
- потрібно АТР готувати системно і поетапно в контексті змісту реформи: публічної адміністрації, бюджетної системи, податкової системи, місцевого самоврядування, земельного законодавства тощо;
- голови сільських територіальних громад *на початку діалогу* досить скептично сприймають мету АТР, особливо в контексті *урядового підходу 2005 року та кількісних показників основних параметрів законопроекту 2005 року щодо реформування АТР*, результатів приватизації, земельної реформи, а також реформування АПК; це ускладнює початок діалогу;
- в результаті діалогу представники місцевої влади, громадськості підтримують *новий підхід (за нашою технологією)* щодо підготовки та технології запровадження адміністративно-територіальної реформи в Україні і, зокрема, на рівні територіальних громад та районів;
- потрібно знайти можливості охопити підготовчою роботою в рамках неурядових та урядових проектів *(за нашою технологією)* всі області, всі райони і, *насамперед, всі громади в сільській місцевості*; для проведення цієї роботи протягом року в масштабі всієї України потрібно підготувати і залучити близько 5000 фахівців ($10 \times 20 \times 25 = 5000$, попередня оцінка мінімальних затрат на підготовчий етап АТР – біля 50.000.000 грн.); для успішної роботи з такою аудиторією і в таких умовах доповідач-модератор повинен володіти, зокрема, і основами соціальної психології;
- потрібна потужна інформаційна компанія АТР щодо підготовчо-роз'яснювальної роботи на рівні громад та районів в сільській місцевості;
- потрібно активізувати участь ЗМІ в трансформаційних процесах взагалі та у процесі АТР, зокрема;
- потрібно розширити коло учасників круглих столів-семінарів, залучаючи до участі в них також й депутатів сільських, селищних та міських рад в сільській місцевості;

- голови територіальних громад є найбільш консервативно налаштованою корпоративною групою (мотивація їх поведінки нам зрозуміла) в порівнянні з депутатами рад громад, депутатами районних рад та депутатами обласних рад.

IV. Інтегральний висновок.

Реалізація підготовчого етапу до проведення АТР (в рамках низки неурядових та урядових пілотних проектів) має забезпечити:

- *психологічну готовність мешканців (критичної маси)*, насамперед, територіальних громад сільської місцевості через розуміння ними економічної доцільності АТР ще до її проведення;

- *отримання всіх типових моделей АТР*, які з одного боку, врахують особливості різних громад та територій, а з іншого – стануть *об'єктивною основою для визначення ієрархії основних параметрів* майбутнього законопроекту „Про територіальний устрій України”;

- *визначення* (на базі формалізованих *всіх типових моделей АТР*) *диференційованих кількісних характеристик основних параметрів* майбутнього законопроекту „Про територіальний устрій України”.

СУЧАСНИЙ СТАН АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ МАНЕВИЦЬКОГО, КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО, ЛОКАЧИНСЬКОГО І ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

МАНЕВИЦЬКИЙ РАЙОН

Історична довідка

Маневицький район був утворений у 1940 році. В сучасних межах функціонує з 1965 року. Район розташований у східній частині області, межує на півночі з Любешівським та Камінь-Каширським, на заході – Рожищенським і Ковельським, на півдні – Ківерцівським районами, на сході з Володимирецьким районом Рівненської області.

Район зручно розташований на перетині залізничного та автомобільних шляхів Київ – Ковель – Варшава та Луцьк – Пінськ.

Маневицький район є одним з найбільших в області, його територія складає 2196 кв.км. Населення 56,4 тис. мешканців, із них 14,1 тис. мешканців – міське. В Маневицькому районі 69 сіл та 2 селища міського типу, які відповідно до адміністративно-територіального устрою утворюють 30 сільських і 2 селищні ради. Найстаріше поселення – село Старий Чорторийськ в 2000 році відмітило своє 900-річчя.

62 відсотки або 137 тис.га території району покриті лісом, що обумовило розвиток лісового господарства. В районі працюють три державні, один міжгосподарський лісгоспи та державне лісомисливське господарство “Борове”.

На початку 2002 року на лісових угіддях району створено Черемський природний заповідник.

Поліський Маневицький район – один з древніх і прекрасних куточків Волині, край лісів, річок і озер, розвиненої промислової, транспортної та соціальної інфраструктури, значного агропромислового потенціалу, працовитих трудівників і кваліфікованих спеціалістів, численних рекреаційних та заповідних зон.

Фінанси

До місцевого бюджету станом на 01.10.2006 р. надійшло податків та інших обов’язкових платежів на суму 6211859 грн. (106,9 %)

В таблиці 1 можна простежити залежність бюджетних видатків по галузях у розрахунку на одного мешканця.

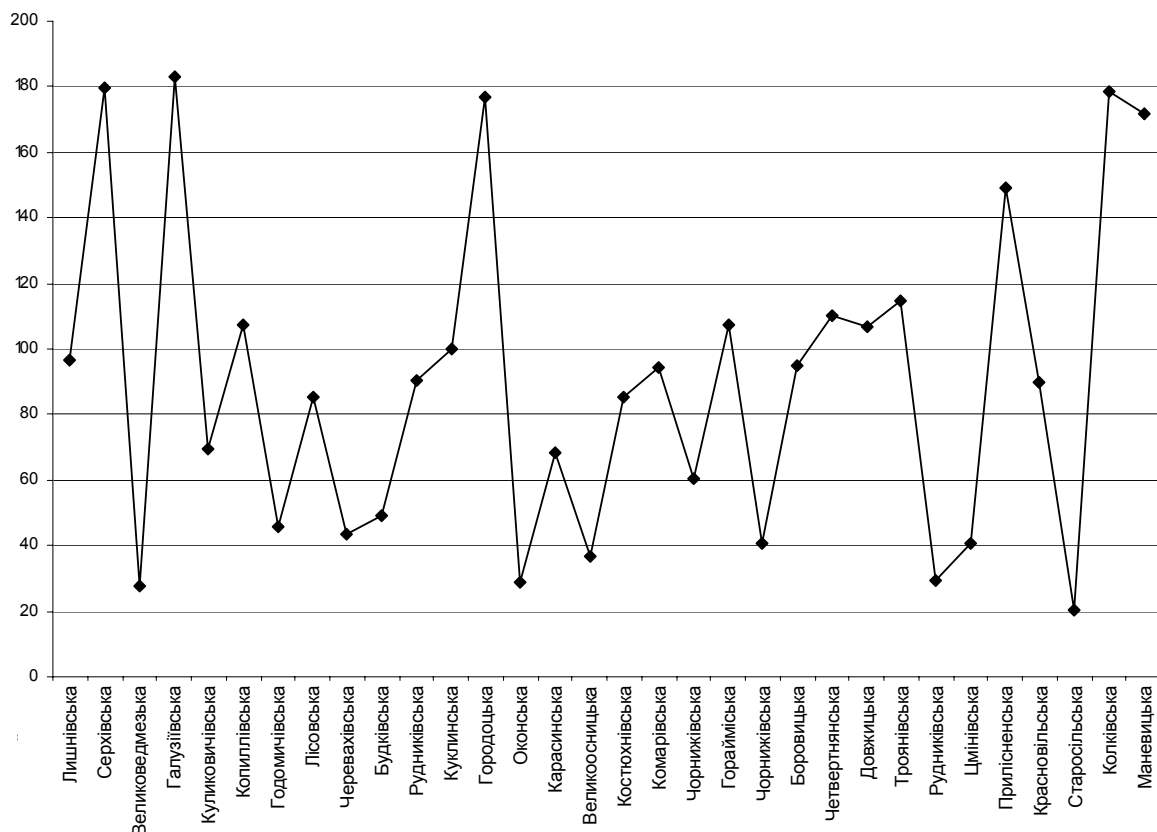
Таблиця 1

Сільрада	Чисельність населення	Бюджетні видатки на рік у розрахунку на одного мешканця (грн.)				
		загальні	управління	культура	освіта	охорона здоров’я
Чорниж	1591	60,48	31,2	10,06	216	0
Четвертня	3812	41,22	41,78	45,82	458,91	14,75
Череваха	917	44,69	17,07	1,97	0	8,84
Цміни	2403	40,60	12,89	5,13	33,67	6,84
Троянівка	2011	114,62	24,91	9,9	296,29	27,02
Ст. Чорторийськ	1701	40,49	11,23	2,01	3,22	0
Старосілля	3052	20,24	6,7	1,46	0	7,54
Серхів	1230	79,24	113,55	9,94	0	32,22
Рудники	2036	29,11	7,91	1,44	3,33	6,9
Прилісне	1030	364,38	27,16	10,41	370,89	0
Нова Руда	2515	37,07	51,87	10,29	0	36,99
Оконськ	1218	29,00	10,17	1,56	12,21	6,29
Маневичі	10260	171,79	23,37	0,53	356,11	0
Лишнівка	538	96,73	56,02	9,85	0	28,81
Лісове	877	85,04	40,05	10,26	0	33,87

Сільрада	Чисельність населення	Бюджетні видатки на рік у розрахунку на одного мешканця (грн.)				
		загальні	управління	культура	освіта	охорона здоров'я
Куликовичі	786	69,31	27	3,63	135,29	5,97
Кукли	1080	99,9	46,35	19,76	5,41	30,65
Красноволя	2764	89,64	27,14	10,2	206,96	29,56
Костюхнівка	1331	85,39	39,28	10,89	0	31,56
Копилля	822	119,79	57,57	10,46	0	28,1
Комарово	1375	94,18	38,25	11,85	0	32,14
Колки	1808	376,92	49,95	21,65	429,13	0
Боровичі	1730	95,14	34,31	10,72	294,83	12,95
Будки	989	49,41	16,16	3,44	0	14,1
Велика Ведмежка	654	27,40	12,65	2,51	0	9,87
Велика Осниця	1291	36,59	7,07	1,55	4,52	6,47
Галузія	708	183,07	134,91	10,17	0,00	34,75
Годомичі	849	45,98	23,41	3,86	15,69	6,07
Гораймівка	1645	107,51	33,69	11,98	213,39	33,01
Городок	1081	174,13	53,69	8,33	1351,39	29,14
Довжиця	1910	106,98	42,57	16,49	173,26	49,80
Карасин	543	173,08	33,64	8,46	0,00	24,80

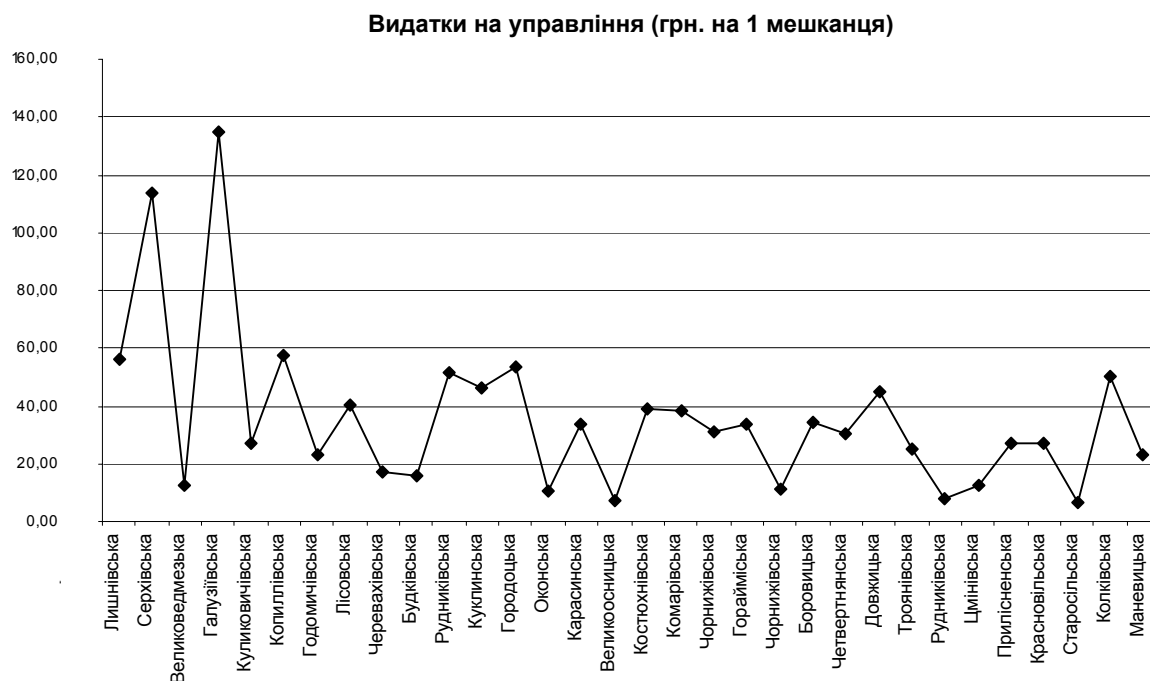
Загальні бюджетні витрати у розрахунку на одного мешканця практично не мають пропорційної залежності від чисельності населення у сільраді. Високі показники по Прилісненській сільській раді і Колківській селищній пояснюються капіталовкладеннями у будівництво закладів освіти. У Серхівській та Галузійській сільрадах високі загальні видатки характеризуються високими витратами на управління. (див. діаграма 1)

Діаграма 1

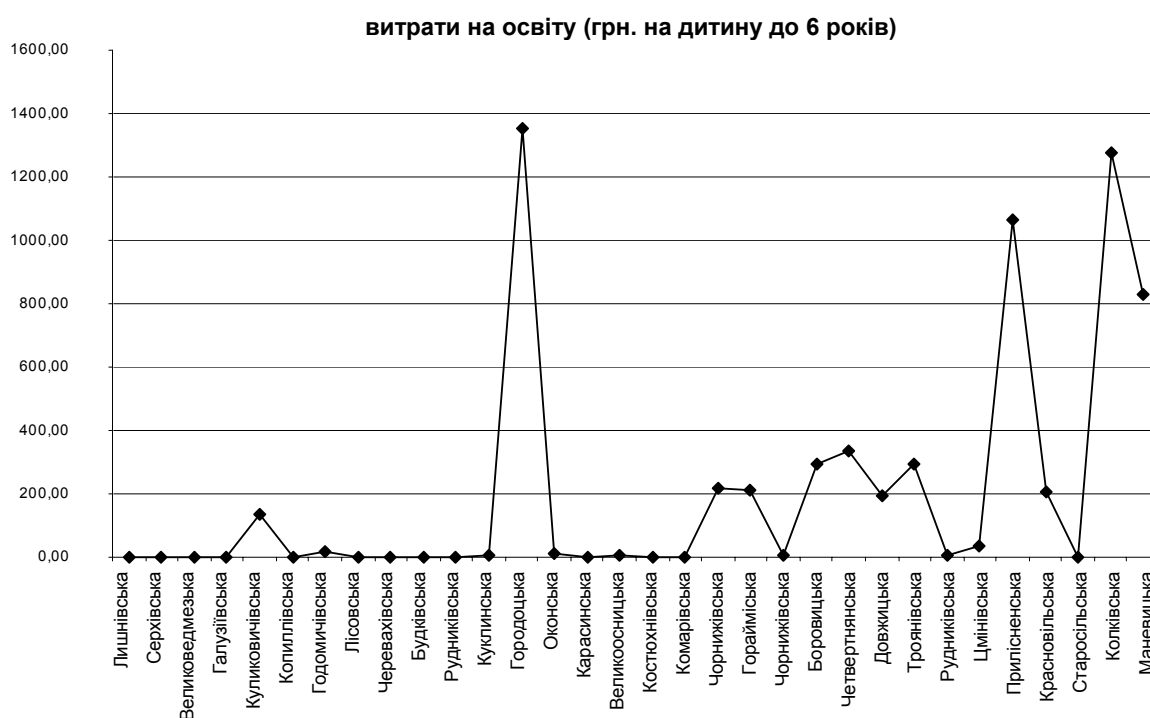
Видатки на управління не залежать від кількості населення за винятком окремих сіл, де вони різко зростають. Фактично, вони не перевищують 60 грн. на рік у розрахунку на 1 мешканця (див. діаграму 2)

Діаграма 2

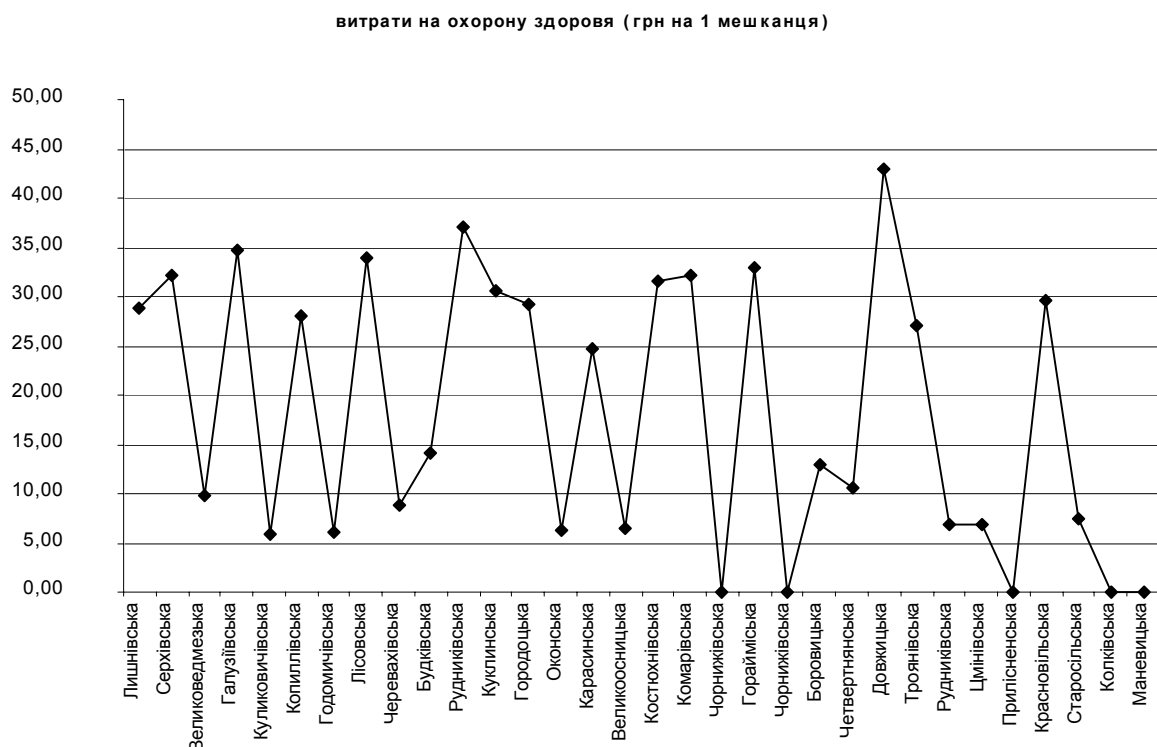
Варто відзначити, що в половині сільських рад відсутні витрати на початкову освіту. В четвертій частини вони становлять до 200 грн. у розрахунку на одну дитину віком до 6 років. Високі витрати в решті сільських радах пояснюються капіталовкладеннями в ремонти та будівництвом нових об'єктів освітньої інфраструктури. (див. діаграму 3)

Діаграма 3

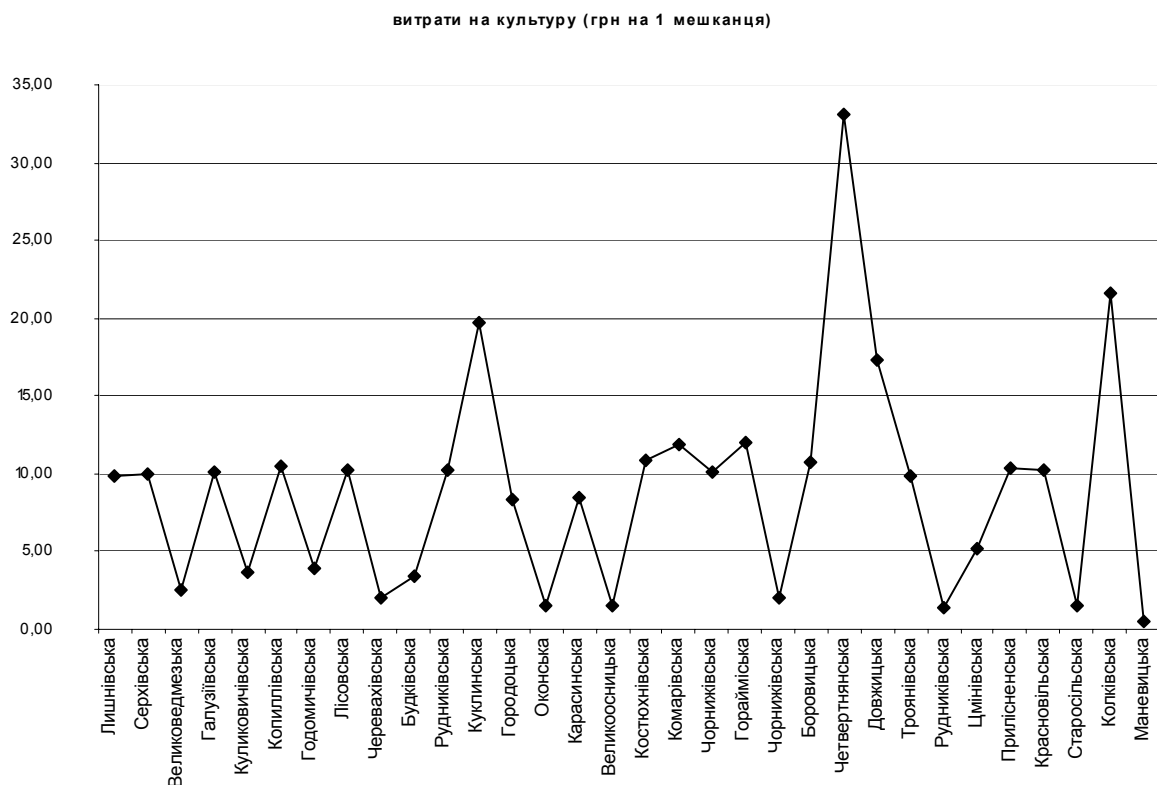
Видатки на охорону здоров'я (діаграма 4) показують відсутність будь-якої залежності від кількості населення. Це пояснюється наявністю в декількох населених пунктах лікарень, які фінансуються з бюджетів вищих рівнів. Відповідно, потік хворих людей переважно спрямовується до цих структур, що зумовлює порівняно низькі витрати на охорону здоров'я.

Діаграма 4

Слід відзначити, що витрати на культуру у цьому районі є низькими і лише в чотирьох сільрадах перевищують 20 грн. на рік у розрахунку на одного мешканця. Поряд з цим, ця стаття має місце у всіх бюджетах сільських рад. Низькі витрати на культуру сприяють в значній мірі активізації в цій галузі приватних структур, до яких перейшли майже всі споживачі цих послуг. (діаграма 5)

Діаграма 5

Примітка: в усіх діаграмах населені пункти розміщені у порядку зростання населення у сільрадах.

Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки

Кількість зареєстровано малих підприємств	99
Кількість діючих малих підприємств на 10 000 населення	6,8
Кількість підприємців-фізичних осіб	573
Питома вага малого підприємництва у загальному обсязі виробництва регіону	8,2%
Кількість об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва (одиниць):	
Кількість банків з врахуванням філій	6
філій	6
фінансово-кредитні установи (кредитні спілки, установи взаємного кредитування)	1
страхові компанії (включаючи філій)	3

Зовнішньоекономічна діяльність

Зовнішньоекономічний оборот товарів і послуг (станом на 1.08.06р.):	
всього	2,07 млн. дол. США
експорт	1,88 млн. дол. США
імпорт	0,2 млн. дол. США
баланс	+1,69 млн. дол. США

Транспортний комплекс і зв'язок

Транспортна мережа загального користування:	
Експлуатаційна довжина:	
- залізничних колій	55 км
- автомобільних доріг державного і місцевого значення	486 км
у т.ч. із твердим покриттям	463 км
Питома вага:	
- автомобільних доріг із твердим покриттям	95,3%
Щільність залізничних колій на 1000 кв. км території	25,0 км
Кількість мостів	
автомобільних	2 одиниці
залізничних	1 одиниця
Кількість шляхопроводів	1 одиниця
Зв'язок загального користування	
В районі нараховується основних телефонних апаратів	5309
в тому числі домашніх	4674

Конфесійна приналежність

Конфесійні громади	Кількість громад	Кількість церков (молитовних будинків)	Кількість прихожан
Українська православна церква Київського Патріархату (УПЦ-КП)	6	4	378
Українська православна церква Московського Патріархату (УПЦ-МП)	51	51	2700
Чоловічий монастир	-	1	6 монахів, 3 послушники
Римо-католицька Церква (РКЦ)	1	1	35
Євангельські Християни Баптисти (ЄХБ)	12	10	570
Християни Віри Євангельської – п'ятидесятники (ХВС-П)	28	28	1064
Адвентисти сьомого дня	1	-	31
Свідки Єгови	1	-	29

Наявні основні проблеми:

- Продовження будівництва газопроводу Голоби–Маневичі, для завершення якого потрібно 40 млн. грн.
- Завершення реконструкції об'єкта підвищеної екологічної небезпеки для райцентру – очисних споруд Маневицької виправної колонії, яке було розпочате у 2003 році. Необхідні кошти в сумі 360 тис. грн.
- Рациональне використання лісосировинних ресурсів, оптимізація рубок головного користування, забезпечення населення дровами по доступних цінах, збільшення доходів місцевих бюджетів від заготівлі дикорослих грибів, ягід, технологічних дров і ліквідація тінювих схем підприємництва в цій галузі.
- В галузі промисловості високий рівень бартерних операцій, зокрема, на підприємстві виправної колонії внаслідок відсутності оборотних коштів.
- В галузі сільського господарств зниження рівня поголів'я худоби в колективних сільськогосподарських фермерських господарствах. Недостатня кількість інвестицій в цю галузь, а також використання застарілих технологій.
- Вирішення питання заліснення обслуговуючих малопродуктивних піщаних земель колишніх радгоспів і колгоспів, які не використовуються і не надаються в оренду.

Перспективи в контексті територіальної реформи

Під час моделювання враховувались повноваження, якими передбачається наділити громади відповідності до проекту Закону України "Про місцеве самоврядування громади".

Головними чинниками, що враховувались при моделюванні укрупнених громад, були наявність доріг відповідної якості між населеними пунктами, формування найбільш оптимальної та ефективної інфраструктури надання послуг населенню, оцінка можливої завантаженості майбутніх робочих місць в новостворених громадах. Враховуючи вищезазначене, можна припустити, що буде необхідним придбання додаткової кількості пасажирських громадських транспортних засобів. Це пояснюється необхідністю стабілізувати транспортні потоки між селами громад та їх центрами.

В таблиці 2 подано моделі укрупнених громад із зазначенням кількості населення, їх інфраструктури та сільрад, що них входитимуть.

Таблиця 2

Найменування укрупнених громад	Сільрада	Населення
КОЛКІВСЬКА – 16 сіл – 14109 мешканців. 5 дошкільних закладів, 3 початкові школи, 6 СШ 1-2, 5 СШ 1-3, 3 об'єкти спортивної інфраструктури, 12 ФАПів, 2 амбулаторії, 1 лікарня, 1 санаторій, 7 БК, 5 клубів, 9 бібліотек, 1 музей, 1 промпідприємство, 9 с/г підприємств, 136 СПД, 35 продуктових магазинів, 23 магазини промтоварів, 8 відділень зв'язку	Четвертня	3812
	Старосілля	3052
	Рудники	2036
	Копилля	822
	Колки	1808
	Боровичі	1730
	Годомичі	849
МАНЕВИЦЬКА – 15 сіл – 17396 мешканців. 6 дошкільних закладів, 1 початкова школа, 4 СШ 1-2, 6 СШ 1-3, 5 об'єктів спортивної інфраструктури, 14 ФАПів, 1 амбулаторія, 1 лікарня, 4 БК, 6 клубів, 8 бібліотек, 1 музей, 6 промпідприємств, 4 с/г підприємства, 330 СПД, 52 продуктових магазинів, 20 магазинів промтоварів, 6 відділень зв'язку	Маневичі	10260
	Череваха	917
	Троянівка	2011
	Оконськ	1218
	Кукли	1080
	Довжиця	1910
КРАСНОВОЛІВСЬКА – 12 сіл – 8077 мешканців. 5 дошкільних закладів, 2 початкові школи, 4 СШ 1-2, 4 СШ 1-3, 2 об'єкти спортивної інфраструктури, 11 ФАПів, 1 амбулаторія, 3 БК, 6 клубів, 8 бібліотек, 1 музей, 2 промпідприємства, 8 с/г підприємств, 32 СПД, 26 продуктових магазинів, 12 магазинів промтоварів, 6 відділень зв'язку	Красноволя	2764
	Чорниж	1591
	Куликовичі	786
	Велика Осниця	1291
	Гораймівка	1645

Найменування укрупнених громад	Сільрада	Населення
КРАСИНЬКА – 10 сіл – 7645 мешканців. 2 дошкільні заклади, 2 початкові школи, 6 СШ 1-2, 2 СШ 1-3, 8 об'єктів спортивної інфраструктури, 9 ФАПів, 1 амбулаторія, 1 БК, 9 клубів, 7 бібліотек, 2 музея, 6 промпідприємств, 58 СПД, 22 продуктових магазинів, 13 магазинів промтоварів, 7 відділень зв'язку	Серхів	1230
	Прилісне	1030
	Нова Руда	2515
	Лишнівка	538
	Галузія	708
	Городок	1081
	Карасин	543
ЦМІНСЬКА – 6 сіл – 6966 мешканців. 2 дошкільні заклади, 3 початкові школи, 6 СШ 1-2, 5 СШ 1-3, 7 об'єктів спортивної інфраструктури, 16 ФАПів, 2 амбулаторії, 1 лікарня, 1 санаторій, 5 БК, 11 клубів, 9 бібліотек, 2 музея, 2 с/г підприємства, 17 СПД, 49 продуктових магазинів, 20 магазинів промтоварів, 8 відділень зв'язку	Цміни	2403
	Ст. Чорторийськ	1701
	Лісове	877
	Костюхнівка	1331
	Вел. Ведмежа	654
	Комарове	1375
	Будки	989

У таблиці 3 надається порівняння найменших та найбільших відстаней до центрів укрупнених громад

Таблиця 3

Громада	Відстань	
	Найбільша	Найменша
Колківська	22	2
Маневицька	34	4
Красноволівська	18	2
Карасинська	21	3
Цмінська	18	2

У нових територіальних громадах утворюються транспортні кільця, що дозволить громадському транспорту за один маршрут об'їхати майже всі населенні пункти. Практично до центру громад можна буде дістатися за 20-30 хв., у деяких випадках за 40 хв. (наприклад, з Бережниць до Маневичів).

У таблиці 4 подається порівняння бюджетів змодельованих укрупнених громад із бюджетами діючих сьогодні сільських рад

Таблиця 4

Розмір загального бюджету	Укрупнені громади	Діючі сільради	Співвідношення значень
Найбільші значення	Маневицька - 136,83 грн.	Галузія - 183,07 грн.	0,75
Найменші значення	Красноволівська – 77,07 грн.	Старосілля – 20,24 грн.	3,81
Співвідношення найбільшого до найменшого	1,78	9,04	

Лише створення укрупнених громад надасть можливість через перерозподіл наявних сьогодні бюджетних коштів в 3,8 рази збільшити найменший бюджет у розрахунку на одного мешканця.

КАМІНЬ-КАШИРСЬКИЙ РАЙОН

Історична довідка

Перша писемна згадка про Камінь-Каширський датується 1196 роком. Засновник міста – волинський князь Роман Мстиславович. Він побудував фортецю для захисту північних кордонів волинської землі.

У 1241 році містечко захопило Литовське князівство, воно стало володінням Любарта Гедиміновича.

З початку 15 ст. згадується в писемних джерелах як володіння литовських князів Сангушків-Каширських.

В 1430 році містечко отримало магдебурзьке право. За Люблінською унією 1569 року Камінь-Каширський і навколишні території переходять під владу Польщі.

Після III розподілу Польщі Камінь-Каширський і прилеглі території увійшли до складу Росії.

В роки I світової війни через села Тоболи, Рудка-Червинська, Великий Обзир, Оленине, Боровно, проходила лінія фронту.

Після Ризького мирного договору 1921 року Камінь-Каширський знову переходить під владу Польщі і був включений в Пінський повіт Поліського воєводства.

В 1923 році в Каміні-Каширському було створено повітове староство.

В 1940 році утворено Камінь-Каширський повіт, згодом район. Розпочала діяльність міська і районна Ради.

З початку війни 1941-1945 років територія району була окупована фашистами.

Діяли партизанські загони під командуванням М.П. Коніщука, А.П. Бринського, О.Ф. Федорова, в с. Хотешів функціонувала школа старшин УПА.

Кінець окупації району припадає на березень-квітень 1944 року.

В 1945 році в Каміні-Каширському створено педагогічне училище.

В 1947 році у місті відкрили медичну школу, яку через рік було реорганізовано в медичне училище.

В 1961 році став до ладу Камінь-Каширський лісозавод.

За період з 70-их по 80-і роки в місті і селах району була здійснена значна програма соціально-культурного будівництва. Розпочали свою роботу хлібозавод, консервний завод, деревообробний завод, комбикормовий і маслозавод.

В 1991 році на Всеукраїнському референдумі на підтвердження Акта проголошення незалежності України за незалежність держави проголосувало 94,2% мешканців району.

В 1991 році район віднесено до зони гарантованого добровільного відселення (категорія III) постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС.

На території району діє 46 релігійних об'єднань.

В 1996 році рішенням сесії міської ради народних депутатів від 14.09.1996 року затверджено проект герба, прапора і печатки міста Каменя-Каширського.

В 1999 році в с. Михнівка було освячено Свято-Стрітенський монастир.

Фінанси

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування суб'єктів господарювання району (без врахування сільгоспвиробників, статично малих підприємств) - 1,2 млн. грн. збитку.

В таблиці 5 можна прослідкувати залежність бюджетних видатків по галузях у розрахунку на одного мешканця.

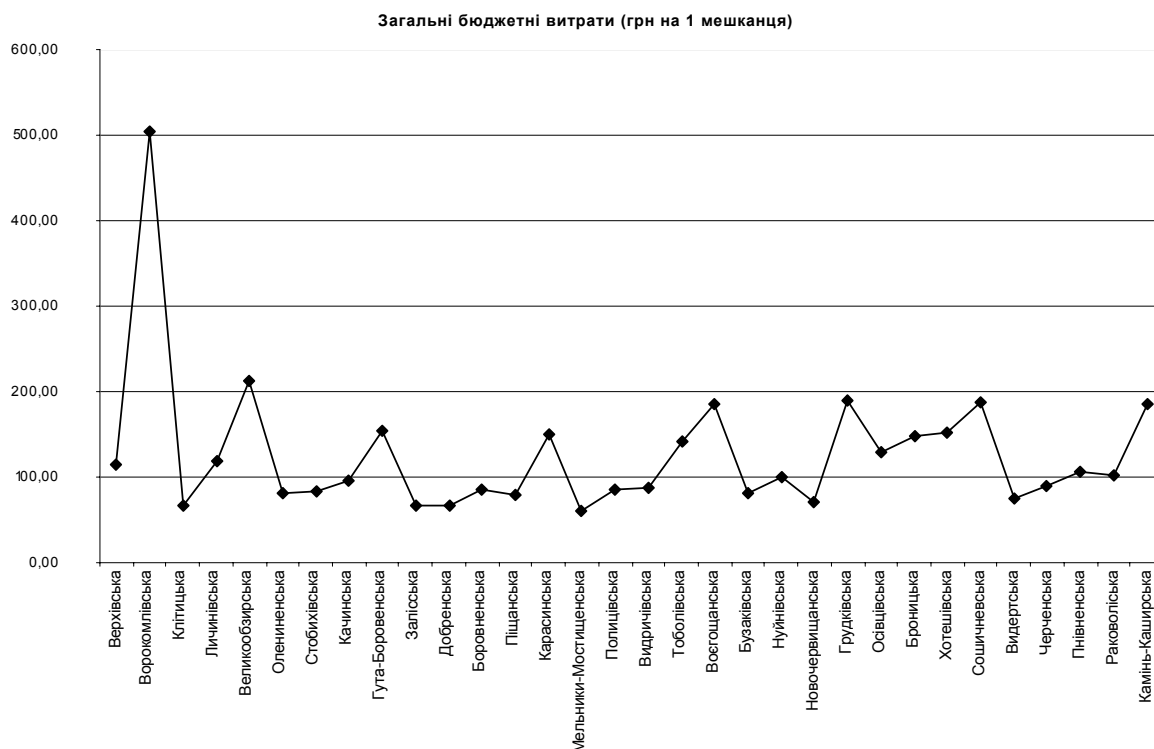
Таблиця 5

Сільрада	Чисельність населення	Бюджетні видатки на рік у розрахунку на одного мешканця (грн.)				
		загальні	управління	культура	освіта	охорона здоров'я
Верхи	585	114,82	84,60	6,37	0,00	21,40
Ворокомле	590	503,32	105,93	33,33	1 326,67	71,31
Клітицьк	1178	67,26	38,68	9,59	0,00	20,11

Сільрада	Чисельність населення	Бюджетні видатки на рік у розрахунку на одного мешканця (грн.)				
		загальні	управління	культура	освіта	охорона здоров'я
Личини	664	118,93	65,96	9,01	0,00	30,66
Великий Обзир	802	213,37	56,89	4,91	67,86	125,04
Оленине	1068	80,46	44,29	9,61	0,00	21,50
Стобихівка	1193	82,56	41,31	9,80	0,00	29,97
Качин	1236	96,33	44,82	7,39	0,00	37,35
Гута-Боровенська	1251	154,82	38,61	9,20	562,38	31,39
Залісся	1307	66,80	33,41	5,71	0,00	25,50
Добре	1315	67,35	29,99	9,41	0,00	25,37
Боровне	1340	84,93	30,90	12,25	0,00	27,02
Піщане	1350	78,55	47,33	5,95	0,00	17,96
Карасин	1410	150,47	36,19	13,54	35,13	82,54
Мельники-Мостище	1426	61,32	28,38	5,18	0,00	25,41
Полиці	1508	86,32	33,11	10,54	246,40	25,14
Видричі	1527	86,92	30,36	14,52	0,00	17,52
Тоболи	1538	142,38	34,85	7,50	0,00	71,87
Воєгоща	1574	184,43	35,71	5,27	928,73	23,51
Бузаки	1584	81,19	32,87	12,99	0,00	27,70
Нуйно	1641	99,24	28,55	9,43	745,60	24,15
Нові Червища	1803	70,50	27,27	10,78	0,00	24,47
Грудки	1842	190,37	23,91	9,38	1 458,06	13,33
Осівці	2021	129,66	21,09	3,59	1 534,53	18,19
Брониця	2026	148,34	25,65	4,16	831,42	20,03
Хотешів	2062	151,82	31,53	9,61	509,41	53,11
Сошично	2227	188,06	24,24	10,95	668,46	51,15
Видерта	2249	75,95	9,78	2,22	108,88	16,01
Черче	2674	89,39	22,10	5,62	0,00	51,99
Пнівне	2831	106,74	22,25	6,53	217,79	45,47
Раків Ліс	3884	102,09	22,08	2,99	635,85	10,73
Камінь-Каширський	12387	185,41	25,85	0,58	686,80	0,73

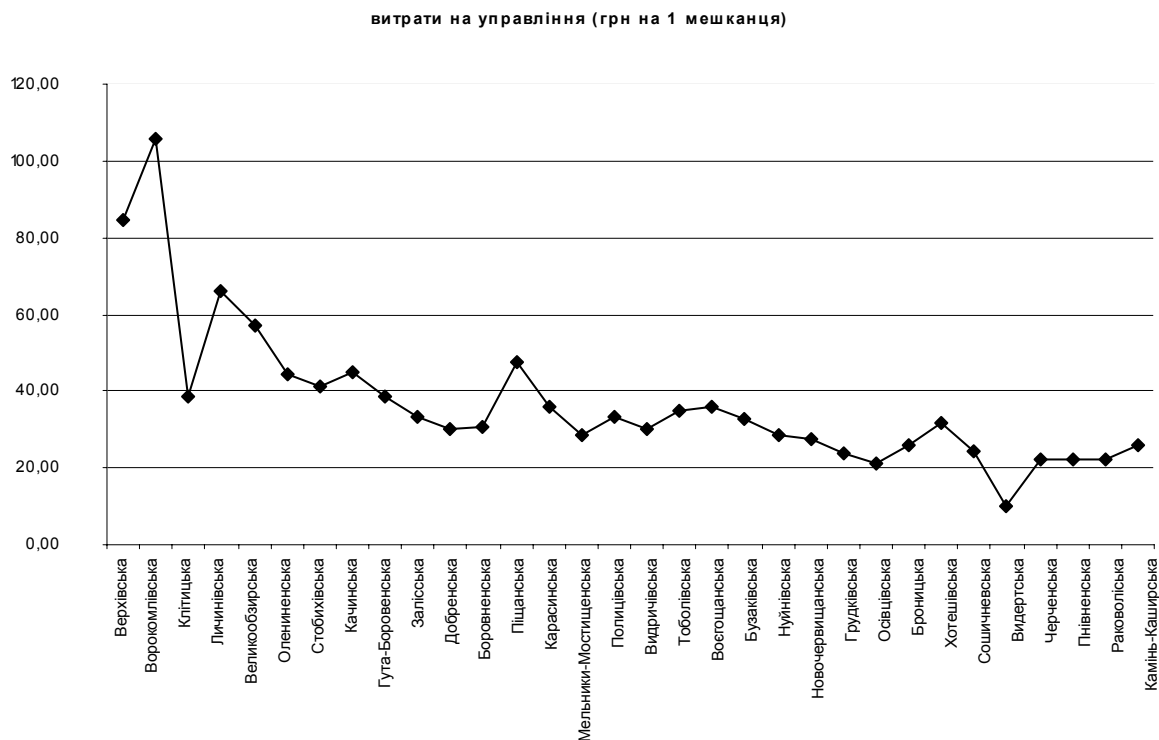
Загальні бюджетні витрати у розрахунку на одного мешканця практично не мають пропорційної залежності від чисельності населення у сільраді. Високі показники по Ворокомлівській сільській раді пояснюються капіталовкладеннями у будівництво закладу освіти (див. діаграму 6).

Діаграма 6

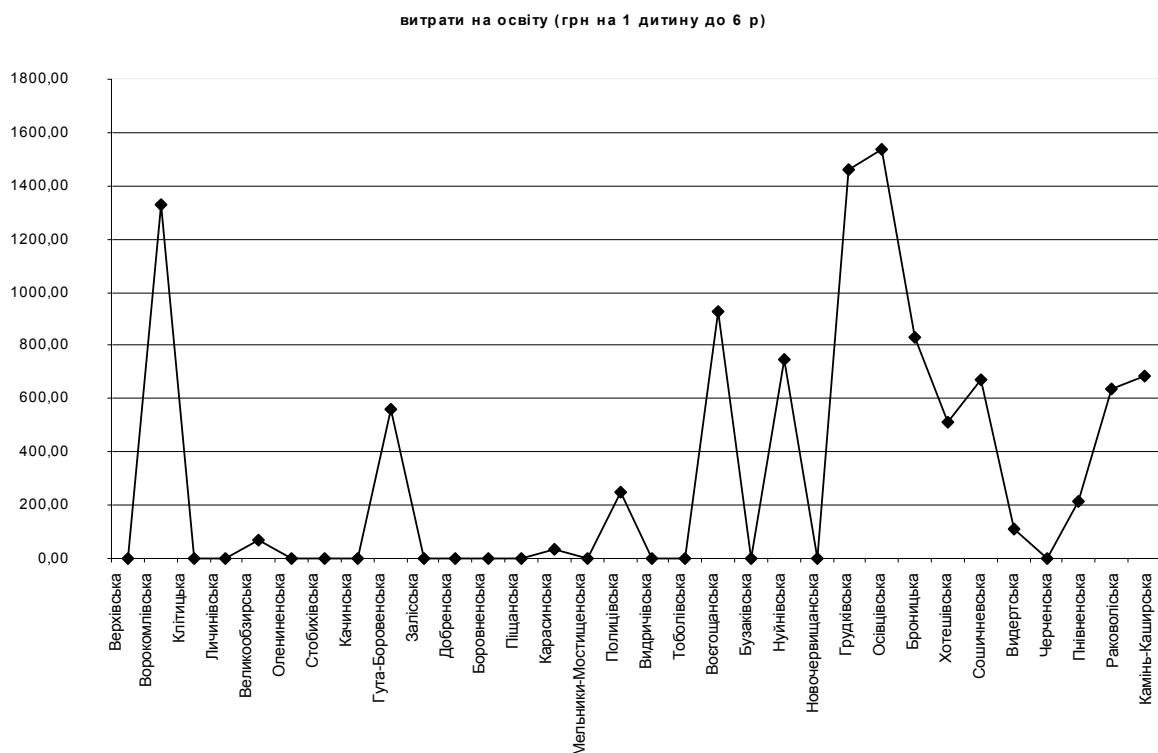
Спостерігається певна залежність між видатками на управління та кількістю населення за винятком окремих сіл. Переважно, вони не перевищують 40 грн. на рік у розрахунку на 1 мешканця (див. діаграму 7).

Діаграма 7

Варто відмітити, що в половині сільських рад відсутні витрати на початкову освіту. В решті вони є досить високими (див. діаграму 8).

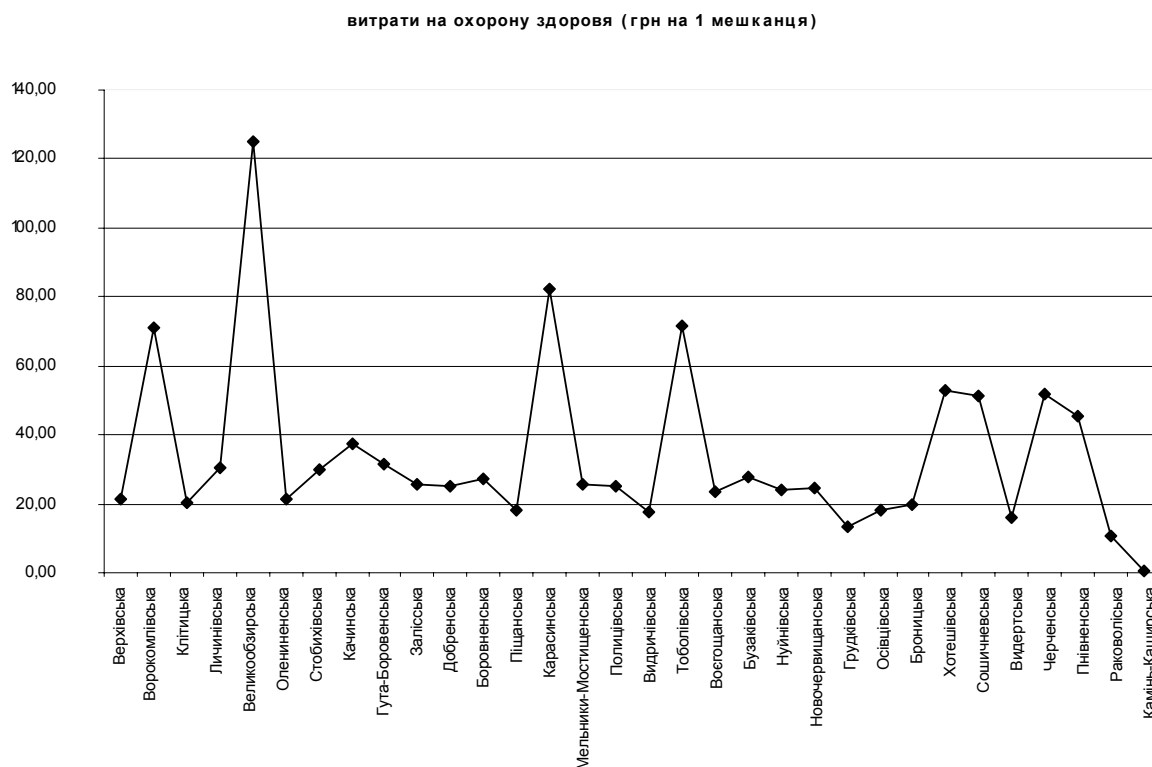
Діаграма 8

Видатки на охорону здоров'я (діаграма 9) демонструють відсутність будь-якої залежності від кількості населення. Це пояснюється наявністю в декількох населених пунктах лікарень,

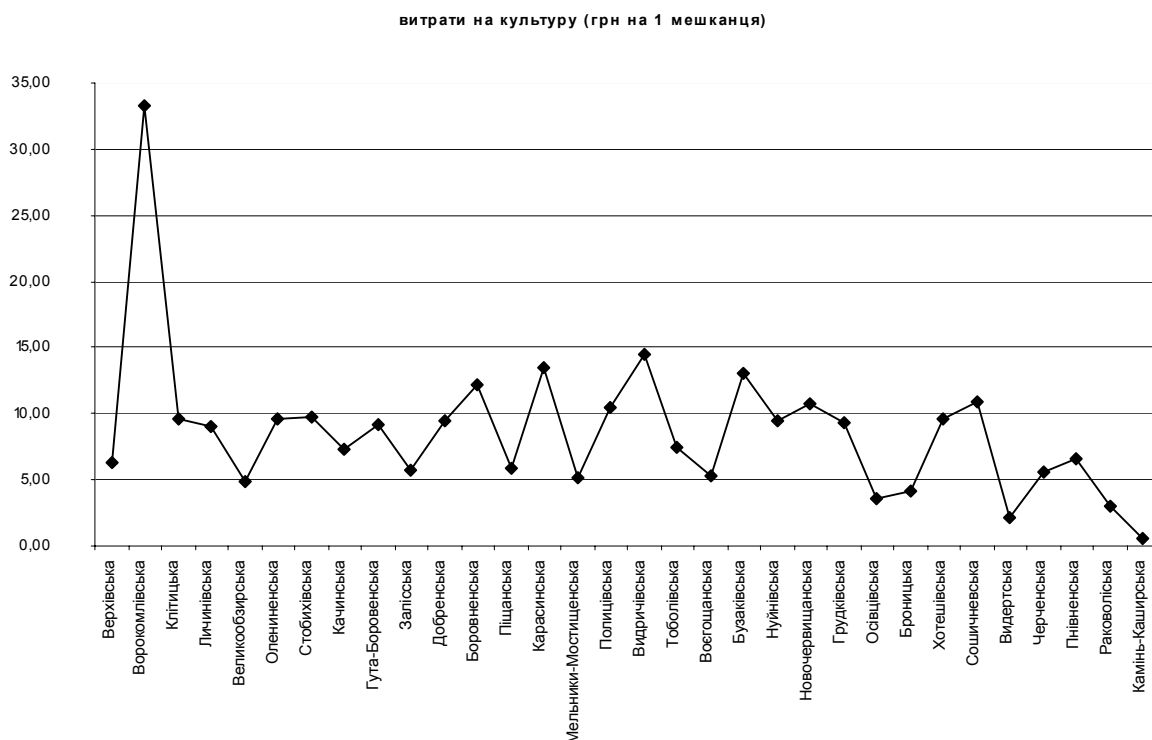
які фінансуються з бюджетів вищих рівнів. Відповідно потік хворих людей переважно спрямовується до цих структур, що зумовлює порівняно низькі фактичні витрати на охорону здоров'я.

Діаграма 9

Слід наголосити, що витрати на культуру у цьому районі є низькими, лише у Ворокомлівській сільраді перевищують 15 грн. на рік у розрахунку на одного мешканця. Поряд з цим ця стаття має місце у всіх бюджетах сільських рад. Низькі витрати на культуру сприяють в значній мірі активізації в цій галузі приватних структур, до яких перейшли майже всі споживачі цих послуг (діаграма 10).

Діаграма 10

Примітка: в усіх діаграмах населені пункти розміщені у порядку зростання населення у сільрадах.

Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки

Кількість діючих малих підприємств	117
Кількість діючих малих підприємств на 10 000 населення	24
Кількість підприємців-фізичних осіб	1292
Питома вага малого підприємництва у загальному обсязі виробництва регіону	17%
Кількість об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва (одиниць):	6
з них:	
кількість банків з врахуванням філій	4
Страхові компанії (включаючи філії)	2

Зовнішньоекономічна діяльність

Зовнішньоекономічний оборот товарів і послуг:	
всього	657,2 тис. дол. США
експорт	640,8 тис. дол. США
імпорт	16,4 тис. дол. США

Транспортний комплекс і зв'язок

Транспортна мережа загального користування	
Експлуатаційна довжина:	
- автомобільних доріг державного і місцевого значення	368 км.
у т.ч. із твердим покриттям	310 км.
Питома вага:	
- автомобільних доріг із твердим покриттям	93,0%
Кількість мостів автомобільних	12 одиниць
Зв'язок загального користування	
Забезпеченість населення основними домашніми телефонними апаратами (одиниць на 100 сімей):	
МТЗ	44
СТЗ	48

Наявні основні проблеми:

- необхідність у ремонті доріг в районному центрі та селах району,
- потреба у електрифікації новозбудованих вулиць,
- водопостачання міста,
- система водовідведення і каналізації міста,
- освітлення вулиць міста.

Перспективи в контексті територіальної реформи

Під час моделювання враховувались повноваження, якими передбачається наділити громади відповідно до проекту Закону України "Про місцеве самоврядування громади".

Головними чинниками, що враховувалися при моделюванні укрупнених громад, були наявність доріг відповідної якості між населеними пунктами, формування найбільш оптимальної та ефективної інфраструктури надання послуг населенню, оцінка можливої завантаженості майбутніх робочих місць в новостворених громадах. З огляду на це, можна припустити, що буде необхідним придбання додаткової кількості пасажирських громадських транспортних засобів. Це пояснюється необхідністю стабілізувати транспортні потоки між селами громад та їх центрами.

В таблиці 6 подано моделі укрупнених громад із зазначенням кількості населення, їх інфраструктури, а також сільрад, що до них входитимуть.

Таблиця 6

Найменування укрупнених громад	Сільрада	Населення
СОШИЧНА – 14 сіл – 10304 мешканців 7 дошкільних закладів, 2 СШ 1-2, 5 СШ 1-3, 8 об'єктів спортивної інфраструктури, 6 ФАПів, 1 лікарня, 3 БК, 2 клуби, 6 бібліотек, 7 музеїв, 2 пром-	Сошично	2227
	Качин	1236
	Клітицьк	626

Найменування укрупнених громад	Сільрада	Населення
підприємства, 6 с/г підприємств, 777 СПД, 85 продуктових магазинів, 55 магазинів промтоварів, 4 відділення зв'язку	Личини	664
	Карасин	1410
	Стобихівка	1193
	Нуйно	1641
	Залісся	1307
КАМІНЬ-КАШИРСЬКА – 7 сіл – 20040 мешканців 1 дошкільний заклад, 4 початкові школи, 4 СШ 1-2, 5 СШ 1-3, 8 об'єктів спортивної інфраструктури, 12 ФАПів, 2 амбулаторії, 1 санаторій, 4 БК, 9 клубів, 12 бібліотек, 2 музеї, 1 промпідприємство, 7 с/г підприємств, 47 СПД, 45 продуктових магазинів, 20 магазинів промтоварів, 8 відділень зв'язку	Камінь-Каширський	12387
	Раків Ліс	3238
	Гута Камінська	552
	Грудки	1842
	Осівці	2021
БУЗЯКІВСЬКА – 14 сіл – 11234 мешканців 5 дошкільних закладів, 2 початкові школи, 1 СШ 1-2, 2 СШ 1-3, 5 об'єктів спортивної інфраструктури, 5 ФАПів, 2 амбулаторії, 5 БК, 7 бібліотек, 3 музеї, 2 с/г підприємства, 44 СПД, 46 продуктових магазинів, 35 магазинів промтоварів, 5 відділень зв'язку	Бузак	1584
	Підріччя	646
	Мельники-Мостище	1426
	Видричі	1527
	Добре	1315
БРОННИЦЬКА – 11 сіл – 9270 мешканців 3 дошкільних заклади, 3 початкові школи, 4 СШ 1-2, 5 СШ 1-3, 8 об'єктів спортивної інфраструктури, 11 ФАПів, 2 амбулаторії, 5 БК, 6 клубів, 10 бібліотек, 5 музеїв, 5 с/г підприємств, 82 СПД, 56 продуктових магазинів, 37 магазинів промтоварів, 9 відділень зв'язку	Хотешів	2062
	Черче	2674
	Брониця	2026
	Воєгоща	1574
	Пнівне	2831
БОРОВЕНСЬКА – 18 сіл – 11245 мешканців 3 дошкільних заклади, 3 початкові школи, 3 СШ 1-2, 7 СШ 1-3, 9 об'єктів спортивної інфраструктури, 13 ФАПів, 2 амбулаторії, 1 лікарня, 7 БК, 6 клубів, 12 бібліотек, 3 музеї, 6 с/г підприємств, 61 СПД, 49 продуктових магазинів, 20 магазинів промтоварів, 9 відділень зв'язку	Ворокомле	590
	Видерта	2249
	Піщане	1350
	Боровне	1340
	Гута-Боровенська	1251
	Нові Червища	1803
	Оленине	1068
	Полиці	1508
	Великий Обзир	802
	Верхи	585
	Тоболи	1538

У таблиці 7 надається порівняння найменших та найбільших відстаней до центра укрупнених громад.

Таблиця 7

Громада	Відстань	
	Найбільша	Найменша
Сошична	22	3
Камінь-Каширська	8	1
Бузаківська	18	2
Бронницька	18	3
Боровенська	14	2

Практично до центру громад можна буде дістатися за 20-30 хв.

У таблиці 8 подається порівняння бюджетів змодельованих укрупнених громад із бюджетами діючих сьогодні сільських рад

Таблиця 8

Розмір загального бюджету	Укрупнені громади	Діючі сільради	Співвідношення значень
Найбільші значення	Камінь-Каширська – 164,96 грн.	Ворокомле - 503,32 грн.	0,33
Найменші значення	Бузаківська – 88,07 грн.	Мельники-Мостище – 61,32 грн.	1,44
Співвідношення найбільшого до найменшого	1,87	8,2	

Лише утворення укрупнених громад надасть можливість через перерозподіл наявних сьогодні бюджетних коштів на 44 % збільшити найменший бюджет у розрахунку на одного мешканця. При цьому найбільше значення зменшиться на 67%.

ЛОКАЧИНСЬКИЙ РАЙОН

Історична довідка

Локачинський район розташований у південно-західній частині Волинської області у верхів'ях рік Луги, Стоходу і Турії (басейни Західного Бугу та Прип'яті).

Район було утворено у січні 1940 року. В грудні 1962 року його ліквідовано, а територію передано до складу Володимир-Волинського і Горохівського районів. З січня 1965 року район відновлено. Локачі – селище міського типу, центр Локачинського району, розташований на правому березі річки Луги за 56 км на захід від обласного центру. Перша писемна згадка про Локачі датована 1542 роком. Майже всі навколишні населені пункти мають дуже давні назви: Дорогиничі, Холопичі, Замличі. Географічні назви на "-ичі" – один із найдавніших слов'янських топонімічних типів назв, який сформувався ще у VI -VII ст.

Славиться локачинська земля своїми знатними людьми. Яскравим прикладом є Галина (Єлизавета) Василівна Гулевичівна (народилася в селі Затурці Локачинського району), яка займалася меценатською діяльністю, була одним з фундаторів Києво-Могилянської Академії.

В'ячеслав Казимирович Липинський – відомий український історик, політолог, громадсько-політичний діяч (народився в селі Затурці Локачинського району), який видав низку робіт, що стали помітним явищем нашої культури і одержали високу оцінку серед наукової громадськості.

Не менш відомою людиною є Євген Іванович Франчу (народився в селі Юнівка Локачинського району). На даний час є деканом історичного факультету Волинського державного університету імені Лесі Українки. Автор близько 50 робіт з історії та культури Волині, які отримали високу оцінку фахівців, як в Україні, так і далеко за її межами.

На території району діє музей-садиба В.Липинського та п'ять історичних пам'яток : Михайлівська церква і дзвіниця с. Великий Окорськ (1787р. кінець XVIII), Михайлівська церква і дзвіниця с. Кисилин (1777р. кінець XVIII), Костел, келія монастиря с. Кисилин, Луківська церква с. Сірнички (1788р.), Костел Августинів св.Трійці (1641-1642).

Фінанси

До бюджетів усіх рівнів за 2005 року надійшло податків і інших обов'язкових платежів на суму 2 млн. 69 тис.грн. Сума проведених бюджетних відшкодувань ПДВ склала 4 млн. 38 тис.грн.

В таблиці 9 можна прослідкувати залежність бюджетних видатків по галузях у розрахунку на одного мешканця.

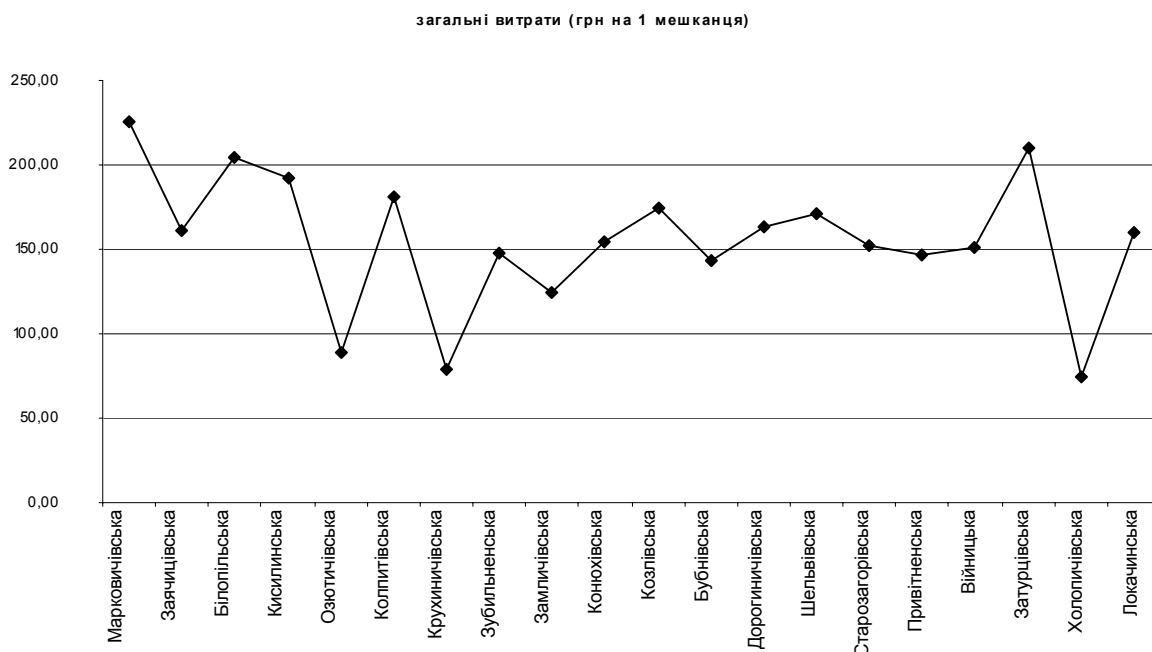
Таблиця 9

Сільрада	Чисельність населення	Бюджетні видатки на рік у розрахунку на одного мешканця (грн.)				
		загальні	управління	культура	освіта	охорона здоров'я
Марковичі	424	225,47	73,11	10,14	1373,33	45,05
Заячиці	819	161,54	44,08	10,13	2092,59	37,12
Білопіль	469	204,90	53,09	10,66	1403,23	48,40
Кисилин	509	192,34	47,74	10,02	1059,46	57,56
Озютічі	528	88,64	38,16	9,85	0,00	40,34
Колпитів	565	181,06	47,17	9,91	1944,00	37,70
Крухиничі	715	78,88	36,50	9,93	437,74	0,00
Зубильне	718	148,33	35,24	10,31	900,00	43,04
Замличі	739	124,90	66,24	10,15	0,00	48,31
Конюхи	851	154,05	48,41	10,11	880,00	38,66
Козлів	893	174,24	54,00	21,81	1020,83	43,56
Бубнів	968	143,49	37,60	9,61	1014,29	37,60
Дорогиничі	1160	163,71	41,64	10,09	1644,44	34,57
Шельвів	1169	170,74	44,23	10,09	1028,74	37,72
Старий Загорів	1619	151,82	39,04	14,21	1056,99	37,25
Привітне	2123	146,91	28,36	9,61	1665,75	49,74
Війниця	2162	151,62	39,45	10,27	728,26	50,60
Затурці	2456	209,57	33,79	10,42	1189,17	102,57

Сільрада	Чисельність населення	Бюджетні видатки на рік у розрахунку на одного мешканця (грн.)				
		загальні	управління	культура	освіта	охорона здоров'я
Холопичі	3166	73,94	17,50	5,91	1125,61	21,07
Локачі	4100	159,46	29,63	1,22	1797,76	0,00

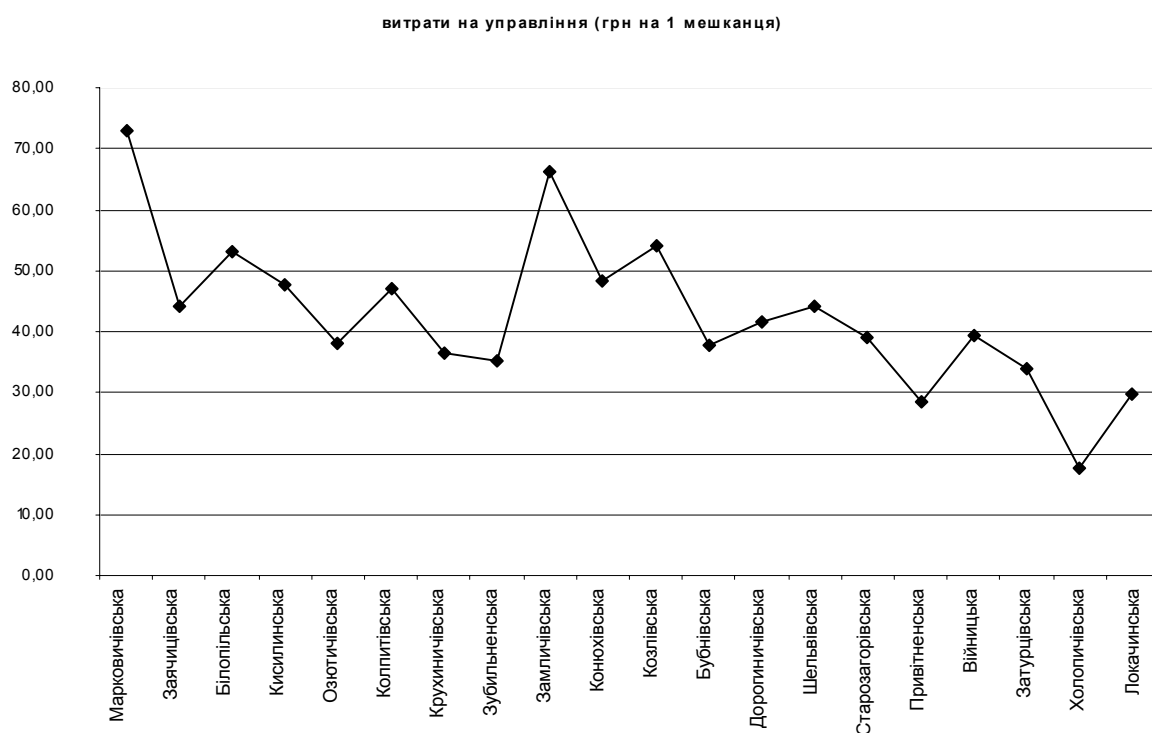
Загальні бюджетні витрати у розрахунку на одного мешканця практично не мають пропорційної залежності від чисельності населення у сільраді. Практично вони знаходяться в одному діапазоні (див. діаграма 11).

Діаграма 11

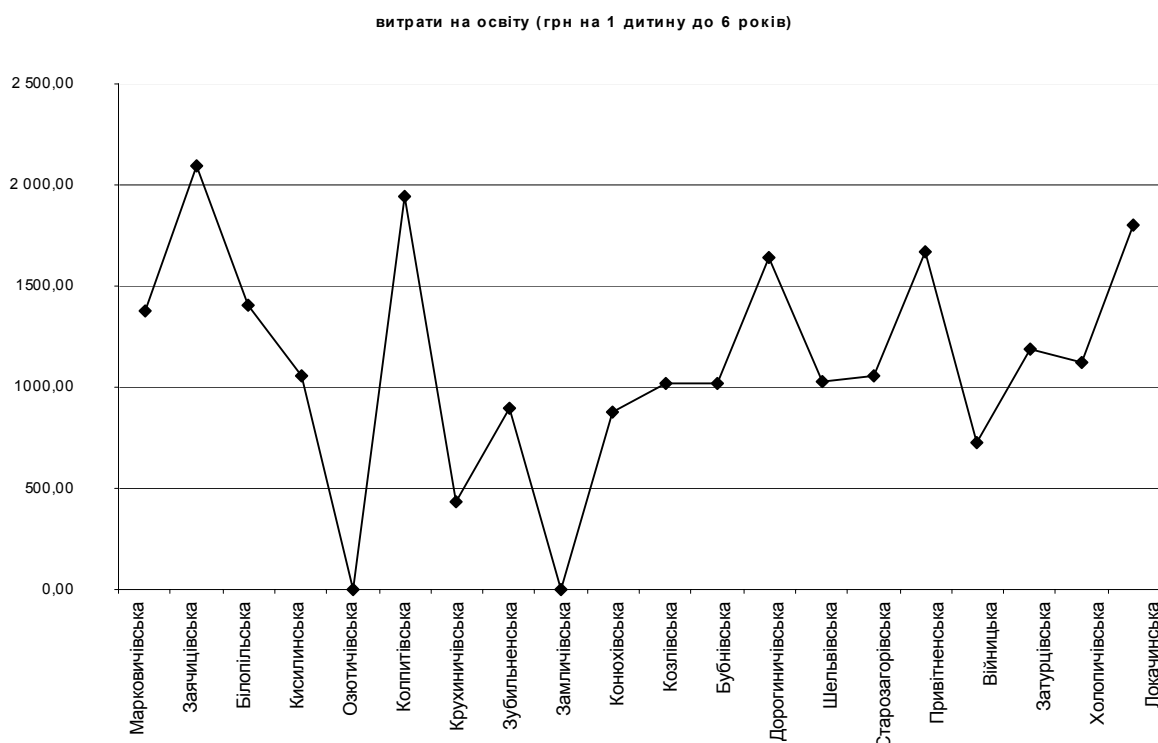
Спостерігається певна залежність між видатками на управління та кількістю населення за винятком окремих сіл та сільрад. Переважно, вони не перевищують 60 грн. на рік у розрахунку на 1 мешканця (див. діаграма 12).

Діаграма 12

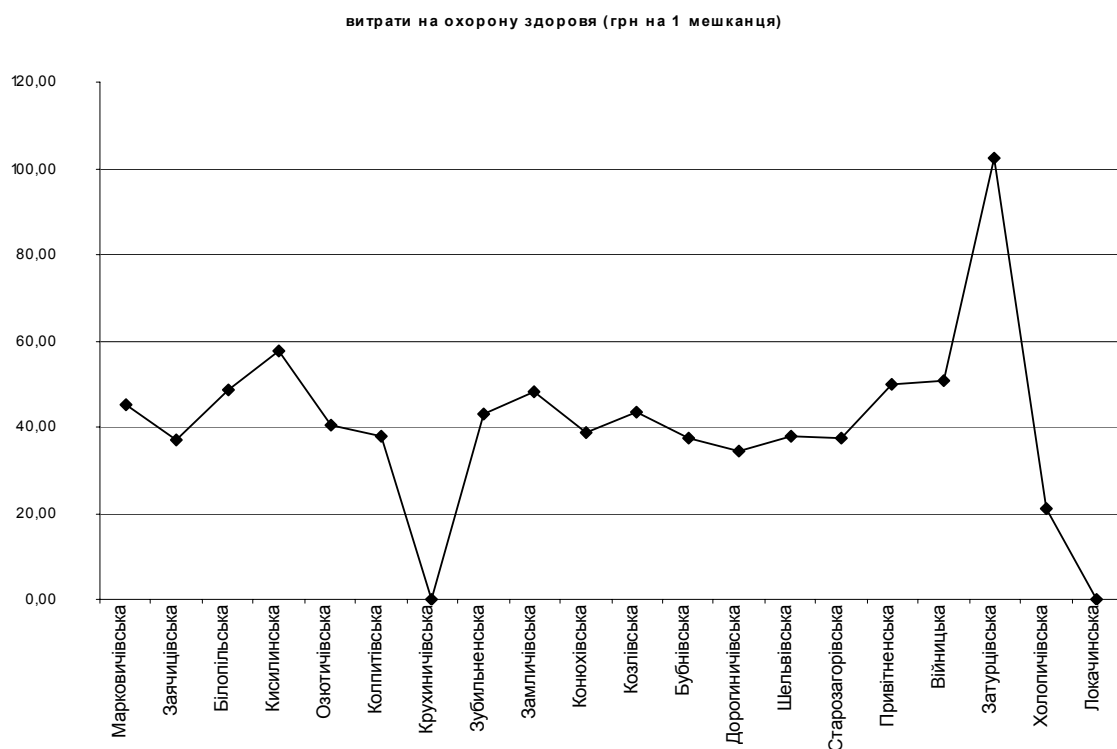
Витрати на освіту не мають жодної залежності від кількості дітей до 6 років. Однак, в Локачинському районі вони є досить високими, порівняно з іншими районами області (див. діаграму 13).

Діаграма 13

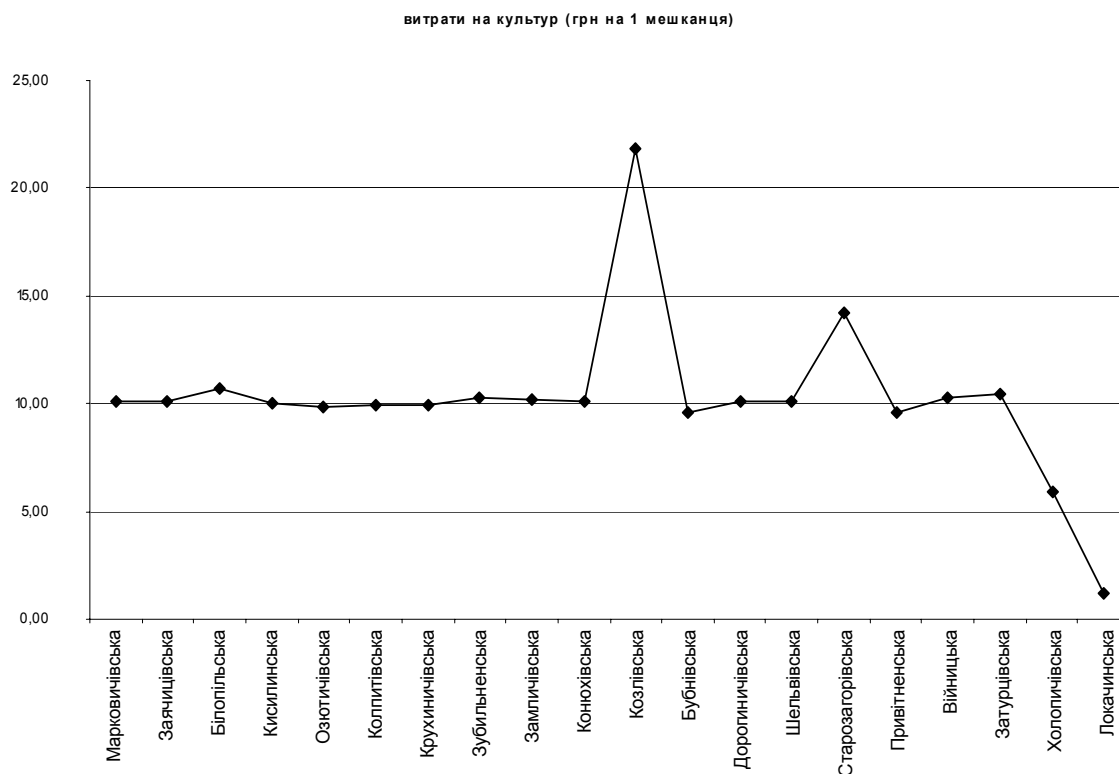

Видатки на охорону здоров'я (діаграма 14) демонструють відсутність будь-якої залежності від кількості населення. По всіх сільрадах вони знаходяться майже в одному грошовому коридорі, за винятком Затурців, де функціонує лікарня.

Діаграма 14

Варто відзначити, що витрати на культуру у цьому районі становлять близько 10 грн. на рік у розрахунку на одного мешканця. Виняток становлять Козлів та Старий Загорів (див. діаграму 15).

Примітка: в усіх діаграмах населені пункти розміщені у порядку зростання населення у сільрадах.

Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки

Кількість діючих малих підприємств	89
Кількість діючих малих підприємств на 10 000 населення	36
Кількість підприємців-фізичних осіб	460
Питома вага малого підприємництва у загальному обсязі виробництва регіону	20%
Кількість об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва:	1
Кількість банків з врахуванням філій	5

Транспортний комплекс і зв'язок

Транспортна мережа загального користування:	
Експлуатаційна довжина:	
- автомобільних доріг державного значення	28 км.
- місцевого значення	299,8 км.
у т.ч. із твердим покриттям	219 км.
Питома вага:	
- автомобільних доріг із твердим покриттям	67%
Зв'язок загального користування	
Забезпеченість населення основними домашніми телефонними апаратами (одиниць на 100 сімей)	
МТЗ	70,1
СТЗ	20,7

Конфесійна приналежність

Назва конфесії	Кількість релігійних громад	Кількість прихожан
Українська православна церква – МП	23	8849
Українська православна церква – КП	19	6142
Римо – католицька церква	1	49
Євангельські християни баптисти	3	391
Християни віри євангельської	4	280

Адвентисти сьомого дня	5	134
Духовне управління християнських церков "Царство боже в Україні"	1	22
Свідки Єгови	1	52
Разом:	57	15919

Наявні основні проблеми:

1. Надання банківськими установами кредитних ресурсів під мінімальний відсоток чи безвідсоткові кредити з покриттям відсотків державою, для розвитку малого підприємництва, запровадження молодіжних програм з будівництва житла та індивідуального житлового будівництва на селі, пільгового довготермінового кредитування сільськогосподарських підприємств.
2. Збалансування паритету цін на сільськогосподарську продукцію та матеріально-технічні ресурси. Відсутність пільгового довготермінового кредитування для придбання с/г техніки та племінної високопродуктивної худоби.
3. Запровадження виплат певного відсотку з прибутку добувних підприємств для територій, на яких розміщені поклади корисних копалин, зокрема газу, нафти і проводиться їх промисловий видобуток. Сплата збору за забруднення навколишнього природного середовища повинна здійснюватися до органу місцевого самоврядування, на території якого проводиться видобуток цих корисних копалин, а не за місцем реєстрації юридичної особи.
4. У зв'язку з відсутністю коштів, не вирішується питання відновлення роботи радіомовлення.
5. Відсутність коштів для проведення газифікації населених пунктів району.

Перспективи в контексті територіальної реформи

Під час моделювання враховувались повноваження, якими передбачається наділити громади відповідно до проекту Закону України "Про місцеве самоврядування громади".

Головними чинниками, що враховувалися при моделюванні укрупнених громад, були наявність доріг відповідної якості між населеними пунктами, формування найбільш оптимальної та ефективної інфраструктури надання послуг населенню, оцінка можливої завантаженості майбутніх робочих місць в новостворених громадах. З огляду на це, можна припустити, що буде необхідним придбання додаткової кількості пасажирських громадських транспортних засобів. Це пояснюється необхідністю стабілізувати транспортні потоки між селами громад та їх центрами.

В таблиці 9 подано моделі укрупнених громад із зазначенням кількості населення, їх інфраструктури, а також сільрад, що до них входитимуть.

Таблиця 10

Найменування укрупненої громади	Сільрада	Населення
ЛОКАЧИНСЬКА – 20 сіл – 10653 мешканців 8 дошкільних закладів, 4 початкових школи, 5 СШ 1-2, 3 СШ 1-3, 6 об'єктів спортивної інфраструктури, 16 ФАПів, 1 амбулаторія, 6 БК, 6 клубів, 10 бібліотек, 1 промпідприємство, 15 с/г підприємств, 284 СПД, 17 продуктових магазинів, 10 магазинів промтоварів, 8 відділень зв'язку	Локачі	4100
	Війниця	2162
	Крухиничі	715
	Марковичі	424
	Дорогиничі	1160
	Козлів	893
	Заячиці	460
	Замличі	739
ЗАТУРЦІВСЬКА – 17 сіл – 7377 мешканців 7 дошкільних закладів, 2 початкових школи, 4 СШ 1-2, 3 СШ 1-3, 6 об'єктів спортивної інфраструктури, 13 ФАПів, 2 амбулаторії, 1 лікарня, 3 БК, 5 клубів, 7 бібліотек, 1 промпідприємство, 10 с/г підприємств, 98 СПД, 13 продуктових магазинів, 3 магазини промтоварів, 7 відділень зв'язку	Затурці	2456
	Зубильне	718
	Кисилин	509
	Озютічі	528
	Холопичі	3166
ПРИВІТЕНСЬКА – 17 сіл – 8123 чол. 10 дошкільних закладів, 2 початкові школи, 3 СШ 1-2, 6 СШ 1-3, 8 об'єктів спортивної інфраструктури, 14 ФАПів, 1 амбулаторія, 6 БК, 7 клубів, 10 бібліотек, 11 с/г підприємств, 113 СПД, 14 продуктових магазинів, 10 магазинів промтоварів, 8 відділень зв'язку	Привітне	2123
	Бубнів	968
	Колпитів	565
	Конюхи	851
	Шельвів	1169
	Білопіль	469
	Кремеш	359
	Старий Загорів	1619

У таблиці 11 надається порівняння найменших та найбільших відстаней до центра укрупнених громад

Таблиця 11

Громада	Відстань	
	Найбільша	Найменша
Локачинська	16	1
Затурцівська	16	2
Привітенська	13	4

Практично до центру громад можна буде дістатися за 20-25 хв.

У таблиці 12 подається порівняння бюджетів змодельованих укрупнених громад із бюджетами діючих сьогодні сільських рад

Таблиця 12

Розмір загального бюджету	Укрупнені громади	Діючі сільради	Співвідношення значень
Найбільші значення	Локачинська – 159,93 грн.	Маркелівка – 225,47 грн.	0,71
Найменші значення	Затурцівська – 135,56 грн.	Холопичі – 73,94 грн.	1,83
Співвідношення найбільшого до найменшого	1,17	3,04	

Лише створення укрупнених громад надасть можливість через перерозподіл наявних сьогодні бюджетних коштів на 83 % збільшити найменший бюджет у розрахунку на одного мешканця.

ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКИЙ РАЙОН

Історична довідка

Багатими на історичне минуле в районі є місто Устилуг і село Зимне, в якому розміщений Зимненський Святогірський жіночий монастир. Перша згадка про Устилуг в літописах належить до 1150 року і пов'язана з ім'ям великого князя київського Ізяслава Мстиславовича.

Багато нелегких та багатостраждальних подій відбулося за 850 років існування міста. Його вигідне географічне положення, торгівельне значення ставали приводом для спустошливих нападів, боротьби за устилузьку землю.

Ще у далекому 1240 році орди Батия захопили та майже повністю зруйнували місто. В період литовсько-польського панування на Волині Устилуг був володінням багатьох феодалів, міжусобиці між якими дуже перешкоджали розвитку міста.

В 1595 році українське населення міста підтримало селянсько-козацькі загони Наливайка в боротьбі проти ненависної панщини. Жителі міста взяли активну участь у національно-визвольній війні українського народу під проводом Богдана Хмельницького у 1648-1654 роках. В 1812 році, під час навали наполеонівських військ, Устилуг знову стає ареною воєнних дій.

В кінці XIX на початку XX століття з історією міста тісно пов'язане ім'я Ігоря Федоровича Стравінського – всесвітньо відомого композитора, який жив і працював у цьому мальовничому місті. Устилузька земля стала благодатною не тільки для творчості і праці відомого композитора, тут народилась заслужений діяч науки, член – кореспондент Академії медичних наук Олена Хохол.

Широкі можливості відкрились для Устилуга з набуттям Україною незалежності. Сьогодні Устилуг переживає нову віху в своїй історії. З відкриттям міждержавного переходу Устилуг-Зосин особливо зросла роль міста. Устилуг – це місто, з якого починається знайомство з нашою державою закордонних гостей. Тому в ньому ведуться роботи, щоб місто набуло європейського вигляду, зберігши свої самобутність та традицію.

В п'яти кілометрах від м. Володимира-Волинського, на південь, на гористому, лівому березі р. Луги в селі Зимне стоїть величний православний монастир.

В 988 році великий князь Володимир прийняв православне християнство з Греції, а охрестивши свій народ, почав будувати церкви, храми та училища. Збудував князь церкви та зложив єпископство у місті Володимирі, котре було назване в честь князя. Село Зимне було тоді передмістям великого міста, де постійно знаходився князь.

В Зимненському монастирі проживали перші Волинські святі – Стефан (1091-1094 рр.), І.Амфілохий (1105-1121 рр.), що були тут єпископами. Побував в Зимненському монастирі і преп. Нестор-літописець, який був постриженником єпископа Стефана.

В цьому монастирі похоронені два православні Володимирські єпископи: Іосаф і Василій за часу володіння Данила Романовича (1222-1266 рр.).

Проходили століття, час поклав свою тяжку руку на монастир: церкви приходили в занепад, тільки зусилля православного люду Волині знову поставили його на належну висоту, а був час, коли його навіть зрівнювали з Київським Печерським монастирем і називали Печерським монастирем на Святий Горі.

6 вересня 1990 року єпископ Волинський і Луцький Ворфоломій освятив погост, стіни монастиря та знову було запалено лампаду Зимненського монастиря. Настоятелькою сюди була призначена монахиня Корецького монастиря Стефана (Бандура).

Фінанси

До загального фонду зведеного бюджету району за дев'ять місяців 2006 р. надійшло 23,845 мільйонів грн. або 122,4% до дев'ятимісячного призначення, в тому числі власних доходів – 2,430 мільйонів грн. або 103,8 % до піврічного призначення, з урахуванням усіх внесених змін.

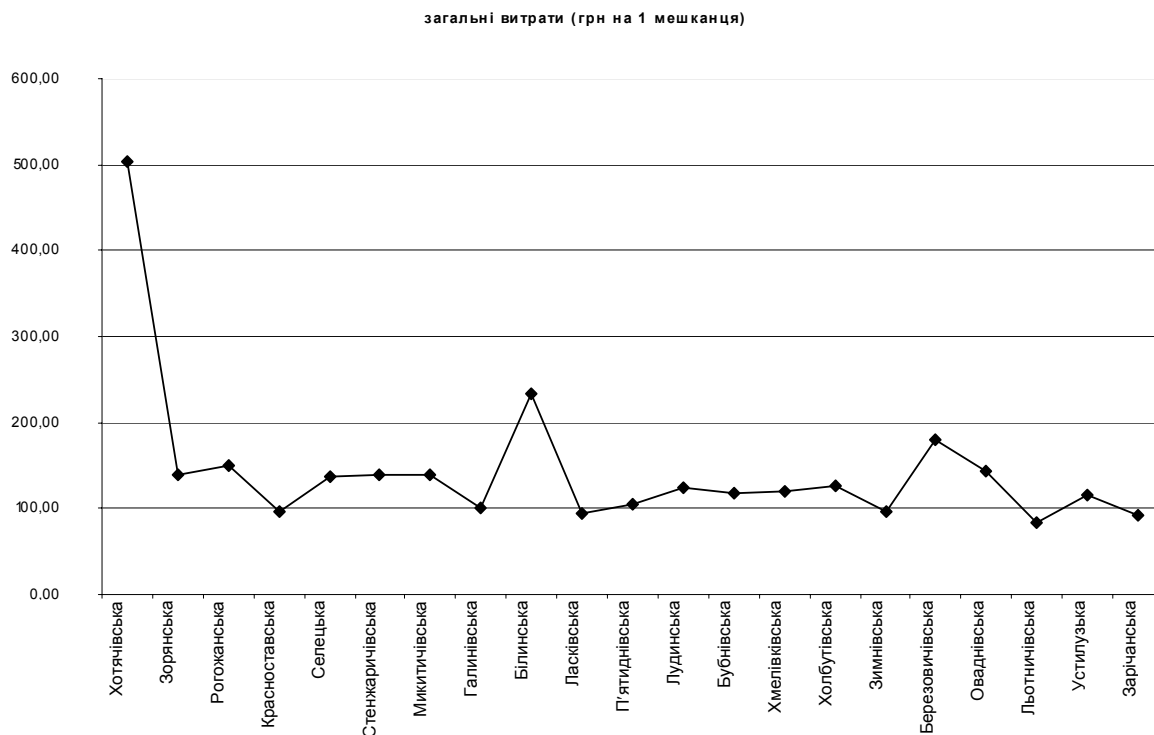
В таблиці 13 можна прослідкувати залежність бюджетних видатків по галузях у розрахунку на одного мешканця.

Таблиця 13

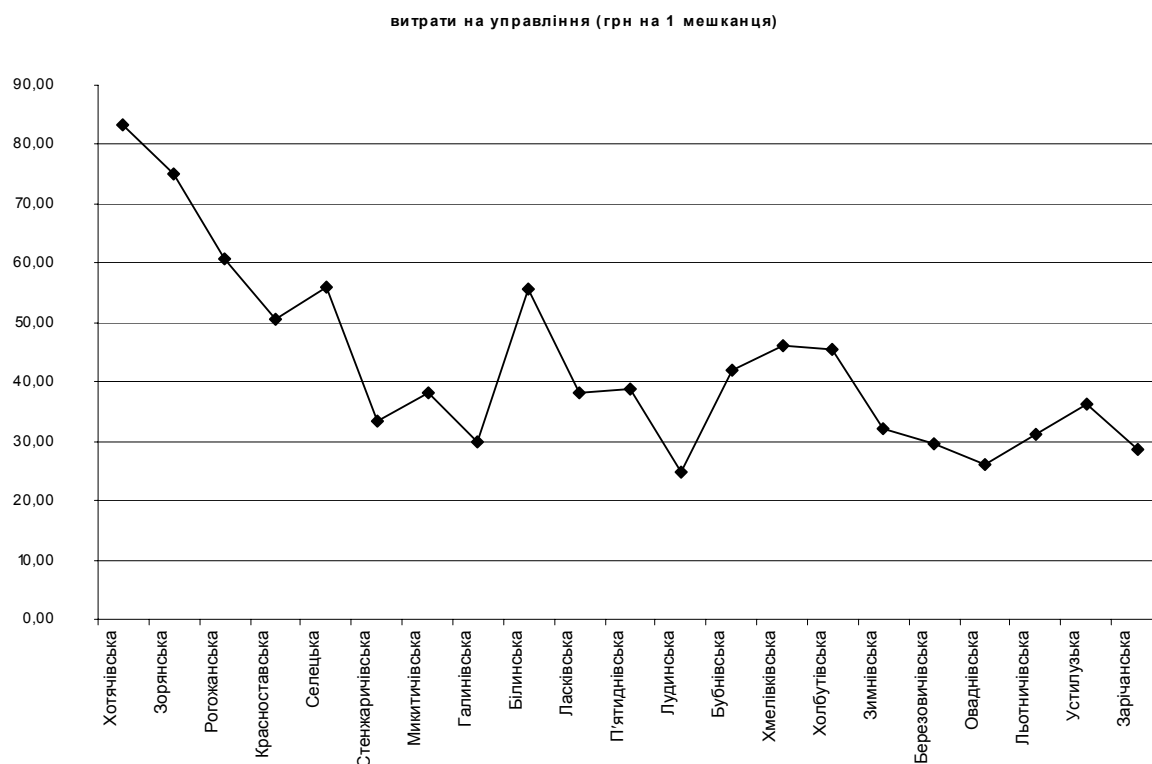
Сільрада	Чисельність населення	Бюджетні видатки на рік у розрахунку на одного мешканця (грн.)				
		загальні	управління	культура	освіта	охорона здоров'я
Хотячівська	475	502,53	83,45	12,43	12 532,24	36,25
Зорянська	497	139,82	74,94	13,81	0,00	50,06
Рогожанська	533	150,91	60,86	18,92	740,88	39,14
Красноставська	582	96,29	50,65	16,39	0,00	27,09
Селецька	706	136,35	56,10	18,28	0,00	42,34
Стенжаричівська	726	138,21	33,38	9,92	1 144,56	43,85
Микитичівська	805	138,83	38,11	10,03	751,65	40,92
Галинівська	818	101,31	29,74	9,72	0,00	45,66
Білинська	831	233,89	55,78	12,02	1 984,72	57,96
Ласківська	911	93,32	38,14	19,95	0,00	37,97
П'ятиднівська	1020	105,85	38,80	26,97	0,00	36,07
Лудинська	1122	123,92	24,72	12,13	787,04	35,45
Бубнівська	1148	117,86	42,05	8,36	318,87	39,13
Хмелівківська	1159	120,76	46,21	21,45	0,00	55,64
Холбутівська	1352	125,86	45,37	10,38	232,45	41,57
Зимнівська	1445	96,71	32,18	13,58	0,00	40,17
Березовичівська	1520	180,82	29,47	9,72	296,45	113,06
Оваднівська	2484	144,54	26,11	8,58	925,44	72,09
Льотничівська	2662	84,06	31,15	6,63	6,28	36,89
Устилузька	2800	116,21	36,34	5,40	697,89	8,12
Зарічанська	4051	91,32	28,66	6,23	380,78	26,22

Загальні бюджетні витрати у розрахунку на одного мешканця практично не мають пропорційної залежності від чисельності населення у сільраді. Практично вони знаходяться в одному діапазоні і не перевищують 150 грн., за винятком Хотячівської, Білинської та Березовичівської сільських рад (див. діаграму 16).

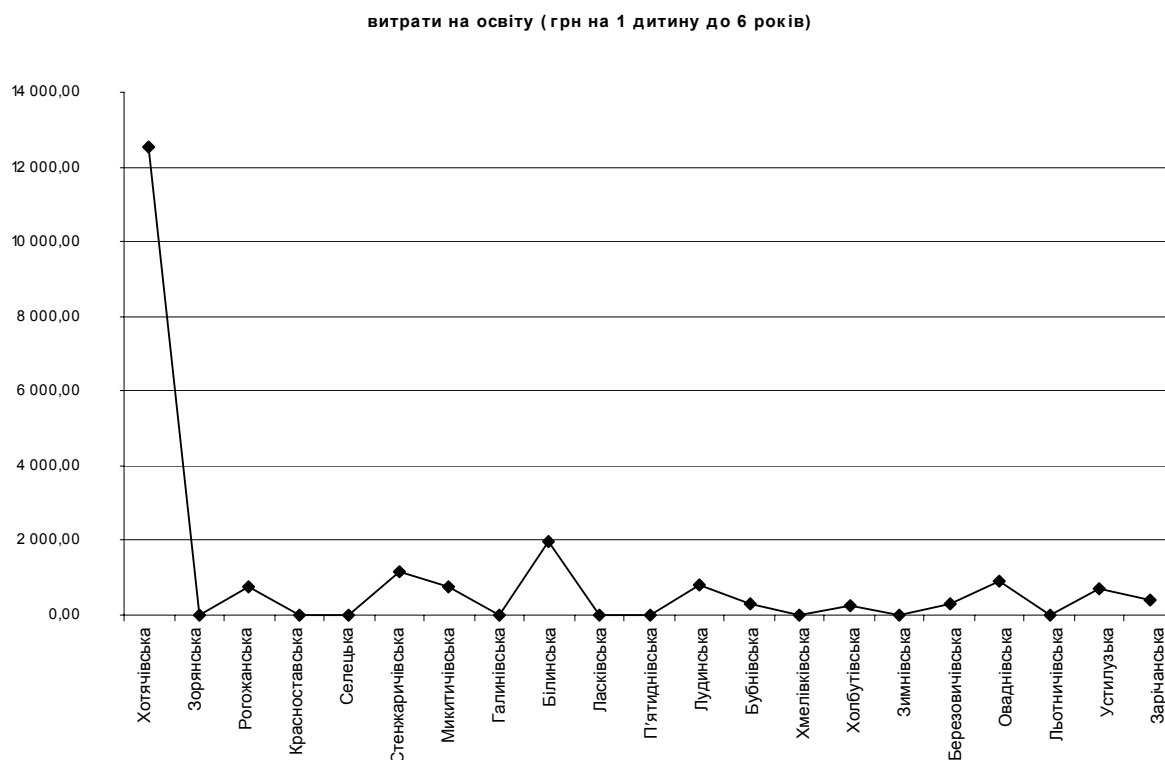
Діаграма 16

Спостерігається певна залежність між видатками на управління та кількістю населення за винятком окремих сільрад. Здебільшого, вони не перевищують 60 грн. на рік у розрахунку на 1 мешканця (див. діаграму 17).

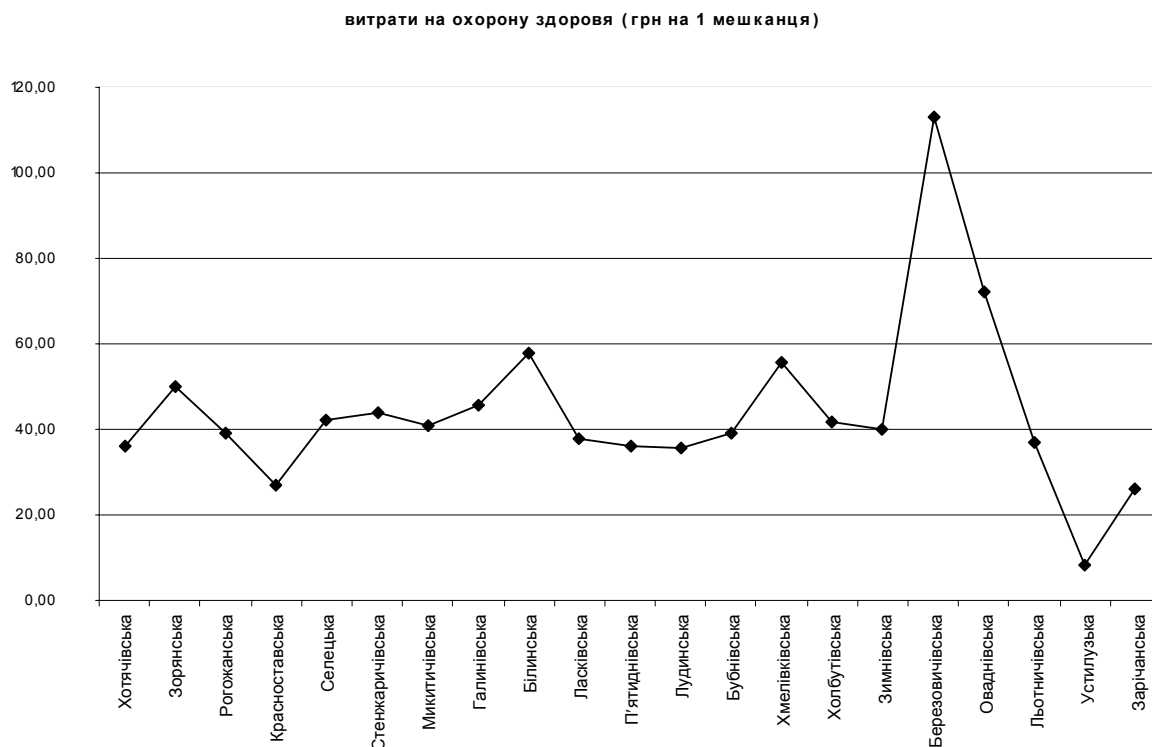

Витрати на освіту не мають жодної залежності від кількості дітей віком до 6 років. Винятком є Хотячівська сільрада, де витрати пов'язані з будівництвом школи (див. діаграму 18).

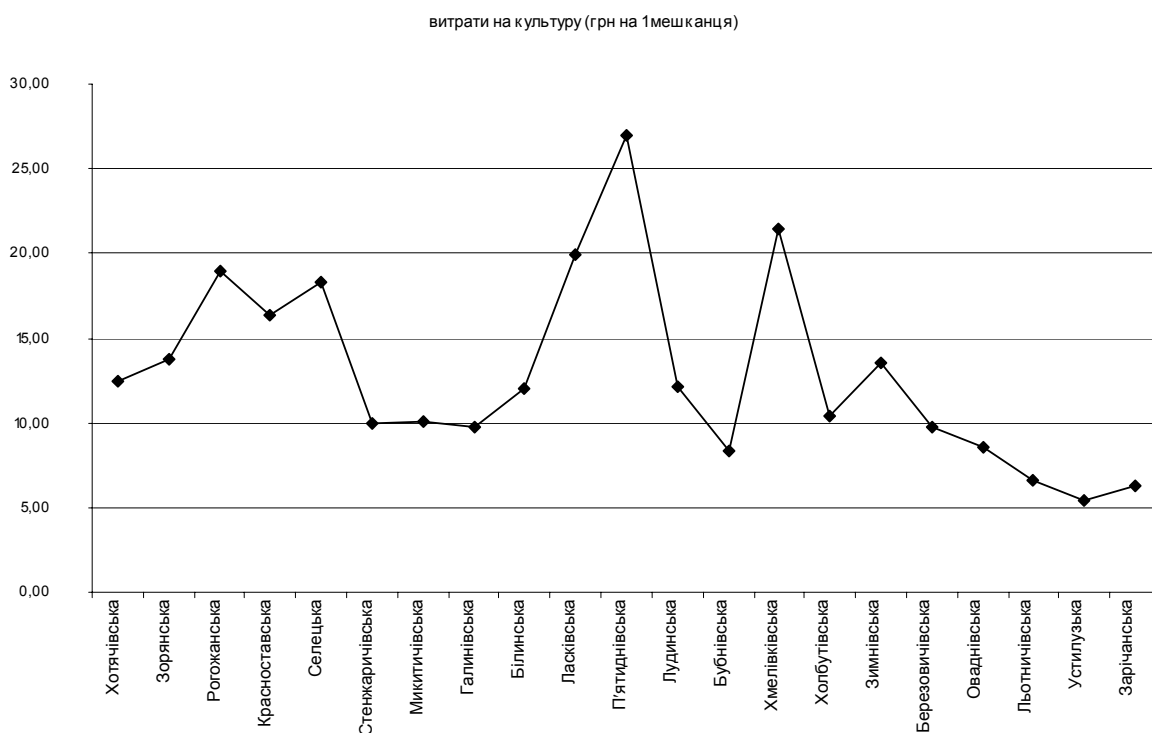
Видатки на охорону здоров'я (діаграма 19) демонструють відсутність будь-якої залежності від кількості населення. Майже по всіх сільрадах вони знаходяться в одному грошовому коридорі і не перевищують 60 грн.

Діаграма 19

Варто зазначити, що витрати на культуру у цьому районі є досить різними і абсолютно не співвідносяться з кількістю населення (див. діаграму 20).

Діаграма 20

Примітка: в усіх діаграмах населені пункти розміщені у порядку зростання населення у сільрадах.

Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки

Кількість діючих малих підприємств	41
Кількість діючих малих підприємств на 10 тис. населення	15
Кількість підприємців-фізичних осіб	876
Питома вага малого підприємництва у загальному обсязі реалізованої продукції	8,8 %
Кількість об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва (одиниць)	1 бізнес-центр (міськрайонний)
страхові компанії (включаючи філії)	11
Транспортний комплекс і зв'язок	
Транспортна мережа загального користування:	
Експлуатаційна довжина:	
- автомобільних доріг державного і місцевого значення	342,3 км
у т.ч. із твердим покриттям	296,0 км
Питома вага:	
- автомобільних доріг із твердим покриттям	86,5%.
Кількість автомобільних мостів	24 одиниці
Зв'язок загального користування	
Забезпеченість населення основними домашніми телефонними апаратами (одиниць на 100 сімей):	
МТЗ	37
СТЗ	23

Зовнішньоекономічна діяльність

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг станом на 01.09.2006 року:	
Всього	1376,86 тис. дол.. США
Експорт	43,59 тис. дол.. США
Імпорт	1333,27 тис. дол.. США

Конфесійна приналежність

Конфесія:	Кількість прихожан:
Українська православна церква Київського патріархату	4115
Українська православна церква Московського патріархату	5672
Релігійна громада "Царство Боже"	7
Римо – католицька церква	19
Свідки Ієгови	43
Євангельські християни баптисти	127

Наявні основні проблеми:

- газифікація сіл району
- незадовільний стан доріг в населених пунктах району
- незадовільний стан об'єктів соціальної інфраструктури району
- відсутність інженерної інфраструктури району
- високий рівень безробіття

Перспективи в контексті територіальної реформи

Під час моделювання враховувались повноваження, якими передбачається наділити громади відповідно до проекту Закону України "Про місцеве самоврядування громади".

Головними чинниками, що враховувався при моделюванні укрупнених громад, були наявність доріг відповідної якості між населеними пунктами, формування найбільш оптимальної та ефективної інфраструктури надання послуг населенню, оцінка можливої завантаженості майбутніх робочих місць в новостворених громадах. З огляду на це, можна припустити, що буде необхідним придбання додаткової кількості пасажирських громадських транспортних засобів. Це пояснюється необхідністю стабілізувати транспортні потоки між селами громад та їх центрами.

В таблиці 14 подано моделі укрупнених громад із зазначенням кількості населення, їх інфраструктури та сільрад, що до них входитимуть.

Таблиця 14

Найменування укрупнених громад	Сільрада	Населення
УСТИЛУЗЬКА – 28 сіл – 8889 мешканців 6 дошкільних закладів, 9 початкових шкіл, 5 СШ 1-2, 3 СШ 1-3, 20 ФАПів, 1 амбулаторія, 6 БК, 9 клубів, 10 бібліотек, 21 с/г підприємство, 204 СПД, 46 продуктових магазинів, 11 відділень зв'язку	Устилузька	2800
	Зорянська	497
	Микитичівська	805
	Ласківська	911
	Лудинська	1122
	Рогожанська	533
	П'ятиднівська	1020
	Стенжаричівська	726
	Хотячівська	475
	Білинська	831
ВОЛОДИМИРСЬКА – 50 сіл – 18758 мешканців 8 дошкільних закладів, 15 початкових шкіл, 5 СШ 1-2, 8 СШ 1-3, 40 ФАПів, 1 лікарня, 13 БК, 13 клубів, 16 бібліотек, 1 промпідприємство, 28 с/г підприємств, 648 СПД, 60 продуктових магазинів, 16 відділень зв'язку	Березовичівська	1520
	Бубнівська	1148
	Галинівська	818
	Зарічанська	4051
	Зимнівська	1445
	Красноставська	582
	Льотничівська	2662
	Оваднівська	2484
	Селецька	706
	Хмелівківська	1159
	Холбутівська	1352

У таблиці 15 надається порівняння найменших та найбільших відстаней до центра укрупнених громад.

Таблиця 15

Громада	Відстань	
	Найбільша	Найменша
Володимирська	24	1
Устилузька	21+11	4

Практично до центру громад можна буде дістатися за 20-25 хв. Винятком може бути Кладнів, який знаходиться за 32 км від Устилуга з населенням 15 чол.

У таблиці 16 подається порівняння бюджетів змодельованих укрупнених громад із бюджетами діючих сьогодні сільських рад

Таблиця 16

Розмір загального бюджету	Укрупнені громади	Діючі сільради	Співвідношення значень
Найбільші значення	Устилузька – 141,54 грн.	Хотячів – 503,53 грн.	0,28
Найменші значення	Володимирська – 119,53 грн.	Льотниче – 84,06 грн.	1,42
Співвідношення найбільшого до найменшого	1,18	5,99	

Лише створення укрупнених громад надасть можливість через перерозподіл наявних сьогодні бюджетних коштів на 42 % збільшити найменший бюджет у розрахунку на одного мешканця. Наприклад, бюджет Хотячева перевищує наступний за величиною витрат на 1 мешканця майже в 2,2 рази. Однозначні висновки щодо потреб бюджетів зробити важко через неможливість встановити точні потреби бюджету досліджуваних громад.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ВОЛИНІ.....	5
Київська Русь	5
Галицько-Волинське князівство.....	6
Литовське панування.....	6
Польський період.....	7
Російський період	8
Період національно-демократичної революції 1917-1921 рр.....	8
Польський період (1921-1939 рр.).....	9
Радянський період.	10
Зміни в адміністративно-територіальному устрої.....	10
Волинської області (1940-1996 рр.)	10
Сучасний період.....	11
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	12
ПАСПОРТ ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ	13
ПАСПОРТ КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО РАЙОНУ	16
ПАСПОРТ ЛОКАЧИНСЬКОГО РАЙОНУ	19
ПАСПОРТ МАНЕВИЦЬКОГО РАЙОНУ	22
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА І СУСПІЛЬНА ДУМКА	25
СУЧАСНИЙ СТАН АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ МАНЕВИЦЬКОГО, КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО, ЛОКАЧИНСЬКОГО І ВОЛОДИМИР- ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ	28
МАНЕВИЦЬКИЙ РАЙОН.....	28
Історична довідка.....	28
Фінанси	28
Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки.....	32
Зовнішньоекономічна діяльність	32
Транспортний комплекс і зв'язок	32
Конфесійна приналежність.....	32
Перспективи в контексті територіальної реформи.....	33
КАМІНЬ-КАШИРСЬКИЙ РАЙОН	35
Історична довідка.....	35
Фінанси	35
Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки.....	39

Зовнішньоекономічна діяльність.....	39
Транспортний комплекс і зв'язок	39
Перспективи в контексті територіальної реформи	39
ЛОКАЧИНСЬКИЙ РАЙОН	41
Історична довідка	41
Фінанси	41
Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки	44
Транспортний комплекс і зв'язок	44
Конфесійна приналежність	44
Перспективи в контексті територіальної реформи	45
ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКИЙ РАЙОН	47
Історична довідка	47
Фінанси	47
Мале підприємництво та інфраструктура його підтримки	51
Зовнішньоекономічна діяльність.....	51
Конфесійна приналежність	51
Перспективи в контексті територіальної реформи	51

ДЛЯ НОТАТОК

Віддруковано ТОВ “ІКЦ Леста”

Підписано до друку з оригінал-макету 03.12.2006.
Формат 60х84/8. Гарнітура Times. Папір офсетний.
Умовн.-друк. арк 10,23. Обл.-вид.арк. 7.1. Тираж 500 прим.
